

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Bc. Dominik Neuwirth

**Právní a politické aspekty vstupu ČR k Schengenské
dohodě**

Diplomová práce

Olomouc 2016

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Právní a politické aspekty vstupu ČR k Schengenské dohodě vypracoval sám a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 25. 4. 2016

.....

Dominik Neuwirth

Poděkování

Rád bych poděkoval panu JUDr. Ondreji Hamulákovi, Ph.D., za vedení mé práce, za jeho věcné připomínky, rady, názory, trpělivost a především za jeho čas a podporu, kterou mi poskytl při sepisování dané problematiky.

Seznam zkratek:

ČR – Česká republika

EU – Evropská unie

EUROPOL – Evropský policejní úřad

EUROJUST – Evropská justice

SIRENE - Supplementary Information Request at the Nation Entry

SIS – Schengenský informační systém

TREVI - Terrorisme, Radicalisme, Extremisme, Violence Internationale

V4 – Víšegrádská čtyřka

Obsah

Univerzita Palackého v Olomouci	1
Úvod	8
1. Schengenská dohoda	10
1.1 Historie Schengenské dohody	11
1.2 Členské země Schengenského prostoru	14
1.3 Přehled obsahu Schengenských dohod	17
1.4 Schengenský informační systém	18
1.4.1 Složky SIS	20
1.4.2 SIRENE	20
1.4.3 Záznamy SIS	21
1.5 Vízová politika	22
1.6 Policejní a justiční spolupráce	25
1.6.1 Justiční spolupráce	26
1.7 Schengenský hraniční kodex	27
2. Česká republika a Schengen	29
2.1 Začlenění nových států Unie do schengenského prostoru	29
2.2 Příprava České republiky k převzetí schengenského acquis	31
2.2.1 Hodnocení připravenosti ČR na rozšíření schengenského prostoru	32
3. Začlenění České republiky do schengenského prostoru – jeho klady a zápory	36
3.1 Náklady spojené se začleněním ČR do schengenského prostoru	36
3.2 Dopady začlenění České republiky do Schengenu	38
3.3 Ekonomické dopady	39
3.4 Bezpečnostní rizika	43
3.5 SIS a jeho dopad na ČR	46
4. Průzkum veřejnosti ohledně vnímání Schengenu v ČR	48
4.1 Cíle a metody průzkumu	49

4.2	Výsledky výzkumu	51
4.3	Shrnutí výsledků výzkumu	60
	Závěr	62
	Seznam zdrojů	64

Seznam obrázků

Obr. 1 – 16s.

Obr. 2 – 24s.

Obr. 3 – 37s.

Obr. 4 – 41s.

Obr. 5 – 41s.

Obr. 6 – 42s.

Obr. 7 – 42s.

Obr. 8 – 45s.

Obr. 9 – 48s.

Úvod

Schengenský prostor je v současné době hodně diskutovaný pojem. První věc, která se většině lidí s tímto pojmem vybaví, je volný pohyb osob, který představuje především zrušení kontrol na hranicích. Ale toto rozhodně není vše, co Schengen přináší. Další oblasti, v nichž je naplněna schengenská spolupráce, která se označuje jako spolupráce členských států na principu schengenského *acquis*, obsahují například ochranu hranic, označovanou jako schengenský hraniční kodex, dále policejní a justiční spolupráci, schengenský informační systém, společnou vízovou politiku a mnoho dalšího.

Téma diplomové práce jsem si vybral z toho důvodu, že Schengenskou dohodu obecně vnímám jako dobrý krok pro všechny členské státy včetně České republiky. Tato dohoda přináší dle mého názoru více pozitivních věcí než těch negativních, což je v současné společnosti těžko prokazatelné, neboť EU trpí migrační krizí, že EU trpí migrační krizí, která má značný dopad právě na Schengen. S neustálým zrychlováním životního tempa a vývoje nových technologií ji beru jako v podstatě nutnou, aby tento proces nebrzdily zastaralé postupy jako kontrola hranic a vyřizování víza, stejně jako třeba nejednotné kontroly přepravy zboží, které nejednomu podnikateli značně stěžovaly práci. V diplomové práci chci být co nejobjektivnější, a proto se budu důkladně věnovat i negativním důsledkům této dohody, které s sebou přináší. Jedná se hlavně o obecný nárůst kriminality a ztíženou práci policistů a orgánů ve věcech trestních. Dále také obrovský problém s migranty z méně vyspělých členských států, které znamenají nárůst nezaměstnanosti v důsledku toho, že takový pracovníci dostávají menší mzdy a zaměstnavatelé jim dávají přednost před tuzemskými pracovníky. A v neposlední řadě také migrace tuzemských pracovníků kvůli lepším podmínkám do jiných zemí EU.

Práci jsem systematicky rozdělil na dvě části. První část je spíše teoretická a zabývá se především právním základem dohody, ale neopomenou také politické aspekty této dohody, jelikož je to jedním z mých cílů. První kapitola je věnována historii Schengenské dohody. Abych uvedl pozadí vzniku dohody, okrajově se věnuji i členským státům dohody. Součástí první kapitoly je i rozbor právního obsahu. Poté se zaměřuji na jednotlivé prvky schengenské spolupráce jako např. významný schengenský informační systém, hraniční kodex apod. Ve druhé kapitole už svoji pozornost zaměřím na ČR. Nejprve rozeberu historické a okrajově i politické hledisko jejího vstupu a zhodnotím její připravenost na tento krok. Třetí kapitola

představuje významnou část práce, jelikož se v ní věnuji pozitivním a negativním dopadům vstupu ČR k Schengenské dohodě. V práci jsem použil mnoho praktických ukázek, které by měly lépe dokreslovat celkovou situaci.

Významnou součást práce představuje praktická část. V ní pomocí dotazníku zkoumám skutečný dopad Schengenské dohody na české občany. Zjišťuji jejich informovanost, které aspekty vnímají pozitivně a negativně), jak nahlízejí na Schengen v pozadí současné migrační krize. Základní hypotézou, jsem si stanovil, že občané ČR z důvodu migrační krize vnímají Schengen spíše negativně. Průzkum jsem koncipoval na co nejširší vzorek respondentů, abych ukázal, jak vnímají schengenskou dohodu různé věkové skupiny obyvatelstva.

Ve své práci jsem vycházel hlavně z knižní literatury, která dle mého názoru byla dobře zpracovaná. Překvapilo mě veliké množství literatury věnované tomuto tématu, ale na druhou stranu se mi nelíbilo, že se text v nich obsažený někdy opakoval a to doslova. Důležitým zdrojem informací bylo i textové znění jednotlivých dohod a různých nařízení či rozhodnutí. Dalším významným pramenem byly i různé články v novinách či časopisech, ať už v tištěné, či elektronické podobě. Informace jsem získával z webů českých ministerstev nebo z internetových článků. Malým zdrojem informací si mi staly i dva judikáty.

V této práci využívám hlavně výzkumnou metodu popisující, a to pro celou teoretickou část. Při zkoumání využiji přístupy historické, institucionální a především legislativní. Pro vědecké účely budu při psaní práce používat metodu komparativní. Pro praktickou část jsem si zvolil metody analýzy s využitím empirické metody dotazování, která nejlépe poslouží účelu této práce.

1. Schengenská dohoda

Pro Schengenské dohody se díky médiím a sdělovacím prostředkům vžil termín „Schengen.“ Pod tímto označením se skrývá spolupráce v oblasti odstraňování kontrol na společných hranicích států Evropské unie, která se rozvinula mimo rámec Smlouvy o založení ES a Smlouvy o EU na základě tzv. Schengenských dohod.¹

Schengenská dohoda představuje posílení otázky vnitřních věcí Unie, spolupráce justice a policie a patří k novějším aktivitám EU. Tato dohoda má přínos hlavně pro dokončení společného trhu a umožnění plné realizace 4 svobod vytvořením prostoru s volným pohybem zboží, služeb, kapitálu a osob. To kromě umožnění volného pohybu osob jako pracovní síly znamenalo vytvoření podmínek pro volný pohyb osob po Unii bez ohledu na pracovní aktivitu. Tato skutečnost zvýšila tlak na zjednodušení a později odstranění hraničních kontrol na přechodech mezi členskými státy.²

V rámci spolupráce v oblasti vnitra, justice a policie lze spatřovat dvě linie vývoje.³ První linie představuje mezivládní spolupráci ministrů vnitra a spravedlnosti zemí Společenství a jejich zmocněnců v rámci různě zaměřených pracovních skupin pod souborným označením TREVI.⁴ Druhou linii představuje pro moji práci významná aktivita původně úzké skupiny zemí, které se rozhodly skrz konkrétní opatření pokročit v oblasti volného pohybu a podepsaly sérii dohod stojících mimo rámec Společenství. Tyto dohody dostaly název „Schengenské.“ Mezi signatářské země tehdy patřily Německo, Francie, Belgie, Nizozemsko a Lucembursko, další země se poté přidávaly a rozvíjela se i intenzita spolupráce mezi nimi.⁵

Obě linie se vyvíjely současně. V obou případech se jednalo výhradně o mezivládní spolupráci zúčastněných zemí. Institucionalizace spolupráce v rámci Společenství v oblasti justice a vnitra, která de facto nahradila původní TREVI, začala až s podpisem Smlouvy o

¹ HAD, M., PIKNA, B. *Druhý a třetí pilíř Evropské unie*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2001. s. 77

² FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská unie*. 2. Vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. s. 649

³ Třetí linie byla považována za nevýznamnou. Jedná se o soubor dokumentů navrhuje posílení občanského rozměru Společenství, což se mělo promítnout do oblasti vnitřních věcí a justice. Mezi konkrétní opatření patří např. přijetí statutu evropského občanství, právo na pobyt pro osoby nevýdělečně činné a další. FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská unie*. 2. Vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. s. 649-650

⁴ Zkratka pro anglické označení Terrorism, Radicalism, Extremism, Violence Internationale byla zahájena v roce 1976. Cílem TREVI bylo posílení komunikace mezi jednotlivými policejními a vyšetřujícími složkami v členských zemích ve prospěch společné strategie boje proti terorismu, zajištění výměny odborníků, vytvoření podmínek pro společný výcvik a spolupráce nad výzbrojí a technologiemi nutnými v boji pro terorismu. FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská unie*. 2. Vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. s. 651

⁵ FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská unie*. 2. Vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. s. 650

EU. Její pilířovitá koncepce zastřešila původní spolupráci pod tzv. III. pilíř, který se věnoval právě spolupráci v oblasti justice a vnitra, v původním maastrichtském pilířovém systému. Schengenské dohody v té době měly svou vlastní cestu, ke změně došlo až s Amsterodamskou smlouvou, ve které byly linie TREVI a Schengenských dohod propojeny, a díky tomu se problematika Schengenských dohod stala součástí Smlouvy o ES a také Smlouvy o EU.⁶ V této době se na Schengenských dohodách podílely všechny členské země kromě těch, které si při podpisu Smlouvy o EU vyjednaly výjimku.⁷

1.1 Historie Schengenské dohody

Za předchůdce Schengenských dohod lze považovat spolupráci Lucemburska, Belgie a Nizozemí, které se už v roce 1948 rozhodly, že budou postupně snižovat hraniční kontroly v rámci styku mezi sebou.⁸ Dne 27. 6. 1962 se tyto země rozhodly pro další spolupráci a podepsaly Smlouvu o extradici a vzájemné spolupráci v kriminálních záležitostech.⁹ Mezi další nepřímé předchůdce Schengenských dohod můžeme ještě zařadit Severskou pasovou unii z roku 1952 uzavřenou mezi Norskem, Islandem, Švédskem, Finskem a Dánskem, která měla zásadní význam ve snížení počtu hraničních kontrol mezi těmito zeměmi.¹⁰

Od tzv. Saarbrückenských dohod lze odvodit původ schengenské spolupráce. Tyto dohody byly 13. 6. 1984 sjednané mezi Německem a Francií díky mobilizaci evropských řidičů dálkové silniční přepravy proti velkým zdržením na hranicích států. Materiálním jádrem dohody bylo kromě volného pohybu zboží především zavedení volného pohybu osob a důsledkem se stalo postupné rušení kontrol na francouzsko-německých hranicích.¹¹ Postupně

⁶ FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská unie*. 2. vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009, s. 650

⁷ Jedná se o Velkou Británii a Irsko, které se k Schengenu připojily pouze částečně, když odmítly podílet se na všech aspektech schengenské spolupráce a vyjednaly si výjimku, že mohou nadále provádět kontroly na svých hranicích. Co se týče dalších složek Schengenu jako policejní a soudní spolupráce, boj proti drogám a zapojení do Schengenského informačního systému, se účastní. *Co je Schengen?* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2012 [cit. 2016-02-04]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/300/sekce/co-je-schengen/>

⁸ DAVIS, Dane a GIFT, Thomas. The Positive Effects of the Schengen Agreement on European Trade. *The World Economy* [online]. 2014, ročník 37, číslo 11, s. 1541-1557 [cit. 2016-01-20]. Dostupný na: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/twec.12158/full>.

⁹ FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská unie*. 2. Vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009, s. 657

¹⁰ DAVIS, Dane a GIFT, Thomas. The Positive Effects of the Schengen Agreement on European Trade. *The World Economy* [online]. 2014, ročník 37, číslo 11, s. 1541-1557 [cit. 2016-01-20]. Dostupný na: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/twec.12158/full>.

¹¹ PIKNA, Bohumil. *Evropské právo se zaměřením na justici a vnitřní věci*. 1. vydání. Brno: Policejní akademie ČR, 2000, s. 94

se k tomuto aktu připojily i země BENELUXU, které 14. 6. 1985 podepsaly první Schengenskou dohodu a v roce 1990 následně tzv. druhou Schengenskou dohodu.¹² „Evropa občanů,“ je hlavní myšlenka uzavření Schengenských dohod, se kterou jako první přišly SRN a Francie. Poprvé byl základ Schengenských dohod zakotven v ustanovení o zrušení kontrol na vnitřních hranicích v roce 1987 v Jednotném evropském aktu. Hlavní myšlenka aktu na právním základě JEA však nebyla naplněna, resp. se volný pohyb osob nestal každodenní běžnou realitou. Byl zapotřebí další právní základ např. v Maastrichtské smlouvě nebo Amsterodamské, zejména skrz zvláštní instrument v podobě Schengenské dohody.¹³

Schengenská dohoda z roku 1985 se vyznačovala obecnou strukturou a zvláštností je, že byla uzavřena mimo smluvní rámec ES. První dohoda také nepodléhala ratifikaci smluvních států.¹⁴ K provedení první Schengenské dohody však byla zapotřebí další smlouva, která se nazývá Schengenská prováděcí úmluva. Schengenská prováděcí úmluva je už detailní dokument, který obsahuje 142 článků a zakotvuje potřebné podmínky a jistoty pro nezbytnou materializaci schengenského prostoru. Jedná se o realizační dokument k první dohodě z roku 1985. Oproti původní dohodě vyžadovala ratifikaci parlamenty smluvních států Schengenu. Úmluva vstoupila v platnost po určitém odkladu až 26. 3. 1995.¹⁵ Ke státům, které původně tuto smlouvu podepsaly, se připojila v roce 1990 Itálie, Španělsko a Portugalsko v roce 1991, Řecko v roce 1992 a Rakousko v roce 1995. Země Severské pasové unie se připojily v prosinci roku 1996. Norsko a Island, které nejsou členy EU, podepsaly smlouvy o spolupráci se státy Schengenu a na základě této smlouvy mají stejná práva a povinnosti jako zakládající členové, není jim však umožněno hlasování o přijetí nových opatřeních.

Schengenská dohoda o volném pohybu osob se dá pro srozumitelnost rozdělit do tří období – do roku 1990 období příprav, konkurenční období, které sahá do roku 1999,

¹² První dohoda byla podepsaná 14. 6. 1985 v Schengenu mezi vládami států BENELUXU, SRN a Francie o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích (Úřední věstník EU L 239, 22. 9. 2000). Prováděcí úmluva podepsaná 19. 6. 1990 v Schengenu mezi Belgickým královstvím, Francií, SRN, Lucemburským velkovévodstvím a Nizozemským královstvím k provedení dohody podepsané 14. 6. 1985 o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích (Úřední věstník EU L 239, 22. 9. 2000). PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 3. vydání. Praha: Linde, 2012, s. 219

¹³ PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 3. vydání. Praha: Linde, 2012, s. 217

¹⁴ HAD, M., PIKNA, B. *Druhý a třetí pilíř Evropské unie*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2001, s. 77

¹⁵ PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu (oblast policejní a justiční spolupráce)*. 3. vydání. Praha: Linde, 2006, s. 206

a poslední období sjednocování, které se datuje po Amsterdamu. Do roku 1990, kdy byly přijaty dvě Schengenské dohody, však z důvodu jejich bezpečnostního deficitu státy spolupracují v rámci TREVI. Ve druhém období byl hlavní cíl této dohody realizován spíše mezivládními prostředky a nastává tzv. dualita vývoje, jejímž důsledkem byla dvourychlostní Evropa, kdy cíl je stejný, ale používají se nové realizační metody, kdy „hlavně integrační aspekt Schengenu je zřetelně intenzivnější a hlubší, než většina integračních oblastí v rámci Společenství. Schengenská metoda měla základ mezinárodněprávní na rozdíl od metody Společenství, která spočívá na nadnárodní bázi.“¹⁶ V roce 1999, kdy vešla v platnost Amsterodamská smlouva, nastává období sjednocování. Důležitý v tomto období je Protokol o začlenění Schengenského acquis do rámce EU. Výše jmenovaný protokol se stává zásadním právním instrumentem.¹⁷ Podepsáním této smlouvy je Schengenské acquis součástí smluvního rámce EU, který se vztahuje na všechny členské státy. Schengenský protokol si klade jako nejdůležitější cíl pro EU umožnit a rozvinout co nejrychleji prostor svobody, bezpečnosti a práva. Signatáři Schengenské dohody tak mají možnost navazovat mezi sebou užší spolupráci, přičemž se tato spolupráce již řadí do institucionálního a právní rámce EU.¹⁸

Postupně začalo docházet k vyčleňování některých částí Schengenské prováděcí úmluvy zejména v oblasti:¹⁹

- azylu,
- zbraní a střeliva,
- opatření proti dopravcům,
- kontroly zavazadel,²⁰
- přepravy a pohybu zboží.

Byla přijata dvě důležitá nařízení ES, která se týkala třetích zemí, jejichž příslušníci musí mít vízum a nařízení k jednotnému vzoru víza.²¹ Vstupem Amsterodamské smlouvy

¹⁶ PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu (oblast policejní a justiční spolupráce)*. 3. vydání. Praha: Linde, 2006, s. 209

¹⁷ PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu (oblast policejní a justiční spolupráce)*. 3. vydání. Praha: Linde, 2006, s. 209

¹⁸ PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 3. vydání. Praha: Linde, 2012, s. 222

¹⁹ PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu (oblast policejní a justiční spolupráce)*. 3. vydání. Praha: Linde, 2006, s. 209-210

²⁰ Více v nařízení Council regulation (EEC) No. 3925/1991 of 19. december concerning the elimination of controls and formalities applicable to the cabin and hold baggage of persons taking and intra-Community flight and the baggage of the person making intra-Community sea crossing (O.J. 1991, L 374/4)

²¹ Více v nařízení vlády ES č. 539/2001 z 15. 3. 2001, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci

v platnost dochází k začlenění Schengenu do jednotného institucionálního rámce Evropské unie zejména:²²

- protokolem o začlenění Schengenského acquis do rámce Unie a rozhodnutími Rady a určení právního základu Schengenského acquis z května roku 1999,
- začleněním konkrétních schengenských materií (problematik) do jednotlivých ustanovení hlavy IV Smlouvy o založení ES a hlavy VI Smlouvy o EU, což znamená, že další opatření Schengenské problematiky jsou pokryta výlučně právem ES a EU,
- zrušením Výkonného výboru Schengenu a převzetím jeho úlohy Radou EU.²³

Ve třetím období představuje zásadní právní prostředek Protokol o začlenění schengenské acquis do rámce EU. Z hlediska výkladu evropského práva v návaznosti na Schengen se stává problematika Schengenu nedílnou součástí evropského práva v oblasti justice a vnitřních věcí v rámci Unie.²⁴

1.2 Členské země Schengenského prostoru

Jak již jsem zmiňoval v předešlé podkapitole, zakládajícími zeměmi byly Francie, SRN a země BENELUXu. Mezi členské země EU a zároveň členské země Schengenského prostoru patří: Belgie, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Itálie, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Malta²⁵, Německo, Nizozemsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko a Švédsko.

K třetím státům, které jsou součástí Schengenského prostoru, patří Island, Norsko a Švýcarsko. Švýcarsko 12. 12. 2008 zrušilo kontroly na svých pozemních hranicích. U hraničních kontrol na letištích v rámci letů v Schengenském prostoru došlo ke zrušení kontrol

jsou od této povinnosti osvobozeni (Úřední věstník ES č. L 81, 21. 3. 2001, s.1). Toto nařízení bylo pozměněno nařízením č. 2414/2001 a nařízením č. 453/2003. Dále viz. nařízení Rady č. 1683/1995 z 29. 5. 1995 stanovující jednotný vzor víz (395 R1683). Toto nařízení bylo změněno nařízením č. 334/2002/ES z 18. 2. 2002.

²² PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 3. vydání. Praha: Linde, 2012, s. 222

²³ Tuto agendu později převzal generální sekretariát Rady.

²⁴ PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu (oblast policejní a justiční spolupráce)*. 3. vydání. Praha: Linde, 2006, s. 212

²⁵ Ač se Malta připojila k schengenskému prostoru 1. 1. 2008, tak kvůli migračním tokům stále vyžaduje pasovou kontrolu u návštěvníků ze zemí schengenského prostoru. *On the edge of exclusion: The changing nature of migration in Cyprus nad Malta* [online]. 2008, 20(2) [cit. 2016-02-12].

až v roce 2009. U Norska a Islandu došlo ke zrušení kontrol na hranicích spolu s Finskem, Dánskem a Švédskem 25. 3. 2001.²⁶

Mezi členské země EU, které se připravují na vstup do Schengenského prostoru, patří Bulharsko, Rumunsko a Chorvatsko. U těchto zemí se dá předpokládat, že se v budoucnu stanou členy Schengenského prostoru, mezitím ovšem trvá ochrana hranic mezi těmito zeměmi, dokud nerozhodne Rada EU, že tyto státy splnily podmínky pro zrušení hraničních kontrol na svých vnitřních hranicích.²⁷

Třetím státem je Lichtenštejnsko, které se stalo platným členem Schengenu vzhledem ke svým dobrým vztahům se Švýcarskem. Švýcarsko podepsáním Protokolu mezi EU a ES začalo uplatňovat Schengenský *acquis* a Lichtenštejnsko Schengenský *acquis* 19. 12. 2011 zrušilo hraniční kontroly a stalo se členem schengenského prostoru.²⁸

K členským státům, které mají speciální režim, patří Irsko, Kypr a Spojené království. VB a Irsko, jak jsem již zmiňoval výše v poznámce pod čarou, se připojily k Schengenu pouze částečně. U Irska rozhodla Rada EU, aby se na něj vztahovaly některé aspekty schengenského *acquis* 28. 2. 2002. Co se týče Spojeného království, tak to není součástí schengenského prostoru, pouze se na něj vztahují některá schengenská pravidla, např. policejní a soudní spolupráce. V roce 2005 byla formální účast Spojeného království uvedena do praxe.²⁹ U Kypru je malá pravděpodobnost, že se do Schengenského prostoru připojí vzhledem k rozdělení ostrova na dvě části. V roce 2009 plánoval Kypr přijmout Schengenskou dohodu, která měla zrušit všechny pasové kontroly pro ty občany, kteří cestují do jiných zemí v rámci schengenského prostoru, ale bohužel se tak nestalo. Jasno do této problematiky by mělo v budoucnu přinést konečné vyřešení otázky postavení Turecka a EU.³⁰

Malé státy jako Monako, San Marino a Vatikán sice nejsou zeměmi EU, a tudíž nejsou ani součástí Schengenského prostoru, přesto se však kontroly na jejich hranicích neuskutečňují.

²⁶ EVROPSKÁ KOMISE. *Evropa volného pohybu: Schengenský prostor*. Praha: Úřad pro publikace, 2012, s. 13

²⁷ *Schengenský prostor a spolupráce* [online]. Brusel: EUR-lex, 2009 [cit. 2016-02-12]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=URISERV:l33020>

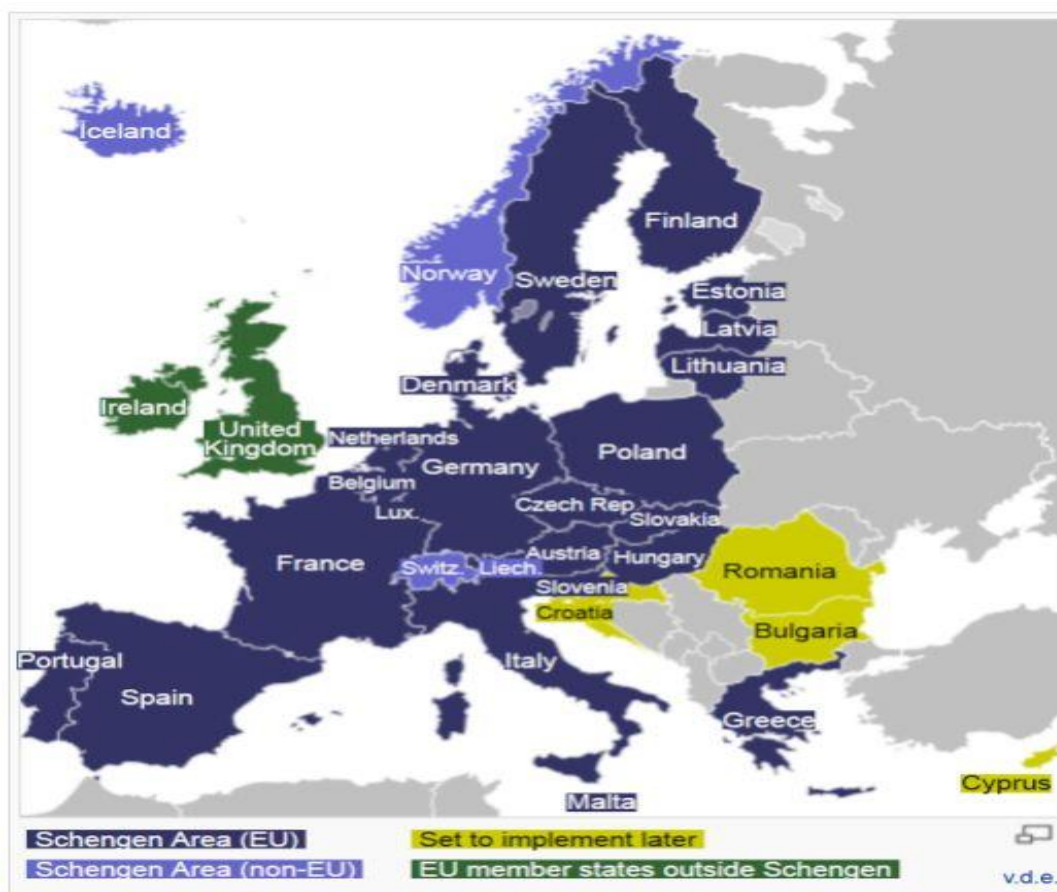
²⁸ EVROPSKÁ KOMISE. *Evropa volného pohybu: Schengenský prostor*. Praha: Úřad pro publikace, 2012, s. 13

²⁹ EVROPSKÁ KOMISE. *Evropa volného pohybu: Schengenský prostor*. Praha: Úřad pro publikace, 2012, s. 13

³⁰ *On the edge of exclusion: The changing nature of migration in Cyprus nad Malta* [online]. 2008, 20(2) [cit. 2016-02-12].

To je dáno skutečností, že tyto země jsou součástí větší států, které spadají do Schengenského prostoru.³¹

Jen na okraj uvedu, že Schengenský prostor v současné době zaujímá zhruba 4,3 milionů kilometrů čtverečních³² a zahrnuje přes 420 milionů obyvatel, kterým je umožněno cestovat uvnitř tohoto prostoru bez hraničních kontrol.³³

Obr.1 Zdroj: http://www.evropskehodnoty.cz/wp-content/uploads/2014/06/image_02.jpg

³¹ San Marino's foreign policy towards the European Union in the face of the "pre-accession referendum". In: *Hassacc* [online]. Poznaň: Human And Social Sciences at the Common Conference, s. 6 [cit. 2016-02-12]. Dostupné z:

http://scholar.google.cz/scholar_url?url=http%3A%2F%2Fhassacc.com%2Farchive%2F%3Fvid%3D1%26aid%3D3%26kid%3D150201-32%26q%3Df1&hl=cs&sa=T&oi=ggp&ct=res&cd=3&ei=SRW-Vr3uDY7ZjAHvzIJA&scisig=AAGBfm2HYpJOAwC7q8FvSVd-QVd5L709Pg&nossl=1&ws=1280x673

³² DAVIS, Dane a GIFT, Thomas. The Positive Effects of the Schengen Agreement on European Trade. *The World Economy* [online]. 2014, ročník 37, číslo 11, s. 1541-1557 [cit. 2016-02-10]. Dostupný na: <<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/twec.12158/full>>.

³³ CAPITANI, Emilio. The Schengen System after Lisbon: from Cooperation to Integration. *ERA Forum* [online]. 2014, ročník 15, číslo 1, s. 101-118 [cit. 2016-02-10]. Dostupný na: <<http://link.springer.com.ezproxy.muni.cz/article/10.1007%2Fs12027-014-0344-1>>.

1.3 Přehled obsahu Schengenských dohod

Schengenská dohoda z roku 1985 obsahuje celkem 33 článků, které jsou rozdělené do dvou hlav. První hlava obsahuje krátkodobá opatření a jasně ukládá konkrétní povinnosti států a ve druhé hlavě jsou zakotvena dlouhodobá opatření. Dlouhodobá opatření jsou komplexnější v rámci států, které podepsaly tuto dohodu. Mezi konkrétní povinnosti první hlavy patří:³⁴

- zjednodušení kontrol vozidel,
- společné kontrolní stanoviště,
- sjednocení vízové politiky,
- spolupráce v boji proti nelegálnímu obchodu s drogami, zbraněmi, nelegální migraci, obchodování s lidmi, celním a daňovým podvodům,
- zkrácení čekací doby způsobené kontrolami na společných hranicích v železniční dopravě.

Dlouhodobá opatření uvedená v hlavě druhé se týkají zejména:³⁵

- přenosu kontrol z vnitřních společných hranic na vnější hranice,
- přípravy dohod o policejní spolupráci,
- sjednocení právních předpisů členských států dohody v oblasti omamných látek, zbraní, vízové a celní politiky.

Schengenská prováděcí úmluva z roku 1990 je tvořena celkem 8 hlavami, které obsahují 142 článků, závěrečné ustanovení, zápis společné prohlášení ministrů a státních tajemníků. Tato úmluva má za úkol stanovit podrobné podmínky pro vytvoření Schengenského režimu a prostoru. Obsah jednotlivých hlav je následující:³⁶

³⁴ Dohoda mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích ze dne 14. 6. 1985. *Eur-lex* [online]. Dostupná na: <[http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:42000A0922\(01\):CS:HTML](http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:42000A0922(01):CS:HTML)>.

³⁵ Dohoda mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích ze dne 14. 6. 1985. *Eur-lex* [online]. Dostupná na: <[http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:42000A0922\(01\):CS:HTML](http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:42000A0922(01):CS:HTML)>.

³⁶ Úmluva podepsaná dne 19. 6. 1990 mezi Belgickým královstvím, Spolkovou republikou Německo, Francouzskou republikou, Lucemburským velkovévodstvím a Nizozemským královstvím k provedení dohody podepsané dne 14. 6. 1985. *E-pravo.cz* [online]. Dostupná na: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/provadecci-umluva-ze-dne-19-cervna-1990-k-schengenske-dohode-894.html>>.

- I. Vymezení pojmů.
- II. Zrušení kontrol na vnějších hranicích a pohybu osob (včetně problematik překračování vnějších hranic, podmínek pro pohyb cizinců a povolení k pobytu nebo příslušnosti k projednání žádosti o azyl).
- III. Policie a bezpečnost (včetně kapitol ohledně vzájemné pomoci v trestních věcech, střelných zbraní a střelivu).
- IV. Schengenský informační systém (SIS).
- V. Přeprava a pohyb zboží.
- VI. Ochrana osobních údajů.
- VII. Výkonný výbor.
- VIII. Závěrečné ustanovení.

Schengenská prováděcí úmluva je původně uzavřena jako mezinárodní smlouva, proto z ní nevyplývají žádná práva a povinnosti pro občany a úřady. Díky tomu se při aplikaci práva setkáváme s některými odchylkami oproti našemu právnímu systému.³⁷

I když občanům nevyplývají žádná práva nebo povinnosti, tak se stávají beneficienty výhod této úmluvy, jelikož jim odpadá například čekací doba při přechodu hranic. V průzkumu uvedeném v praktické části práce občané ČR považovali právě zkrácení čekacích dob za největší výhodu Schengenu.

1.4 Schengenský informační systém

SIS neboli Schengenský informační systém si zřídily a udržují státy podle článku 92 Schengenské prováděcí úmluvy.³⁸ Cílem tohoto systému je ochrana veřejného pořádku a veřejné bezpečnosti států v návaznosti na volný pohyb osob. Hlavním úkolem SIS je zabezpečit kontrolu nežádoucích osob a zamezit vstupu osobám hledaným (např. podezřelých

³⁷ PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu (oblast policejní a justiční spolupráce)*. 3. vydání. Praha: Linde, 2006, s. 215

³⁸ Nový odst. 4 článku 92 Úmluvy byl upraven nařízením Rady (ES) č. 871/2004 a rozhodnutím Rady 2005/211 (s účinností od 13. 6. 2005)

ze spáchání trestných činů). Důležitým prvkem pro zabezpečení Schengenského prostoru pro hraniční posádky jsou informace o hledaných osobách, věcech³⁹ a automobilech.⁴⁰

Hlavní technická podpůrná jednotka SIS, která je umístěna ve Štrasburku, zajišťuje on-line předávání informací. Obsahuje záznamy o osobách a věcech, pokud se týkají států Schengenské spolupráce. Tento společný informační systém lze charakterizovat jako počítačový rejstřík, který poskytuje určeným policejním a justičním orgánům smluvních stran vzájemný přístup k určitým druhům informací.⁴¹ Tento systém má právní základ ve vícero právních předpisech.⁴²

SIS obsahuje informace o:⁴³

- o osobách, o jejichž zadržení je žádáno za účelem extradice,
- o cizincích třetích zemí, kterým má být odepřen vstup na území smluvních stran,
- o pohřešovaných osobách nebo osobách, které musí být zajištěny z důvodu jejich vlastní bezpečnosti,
- o osobách, jejichž místo pobytu má být zjištěno, např. pro účel doručení soudní obsílky, údaje o obžalovaných nebo svědčících, kteří se mají dostavit k trestnímu soudu,
- o osobách a vozidlech za účelem zabránění trestné činnosti nebo pro účely utajeného sledování či cílených kontrol,
- o věcech hledaných za účelem jejich zajištění - odcizené, neoprávněně užívané nebo pohřešované věci, jako jsou zbraně, motorová vozidla, doklady, ale i evidované bankovky atd.

Všechny tyto informace jsou důležité především pro evidenci, která slouží pro účely operativní a také vyšetřovací. Není to tedy pouhý registr dat, tento systém zároveň předpokládá rychlou výměnu informací. Jelikož v systému dochází k velké kumulaci množství informací, jako např. osobních údajů, tak existuje obava ze zneužití tohoto systému.

³⁹ Více v článku 90 a 100 Schengenské prováděcí úmluvy.

⁴⁰ Více v článku 94 a 99 Schengenské prováděcí úmluvy.

⁴¹ PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 3. vydání. Praha: Linde, 2012, s. 239

⁴² Jedná se o: článek 92 až 119 Schengenské úmluvy, Nařízení Rady (ES) 871/2004 o zavedení některých nových funkcí SIS včetně boje proti terorismu, Rozhodnutí Rady 205/211/ESVV o zavedení některých nových funkcí v SIS včetně boje proti terorismu, Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1160/2005 kterým se mění Schengenská úmluva, pokud jde o přístup služeb členských států pro vydávání osvědčení o registraci vozidel do SIS.

⁴³ PIKNA, Bohumil. *Evropské právo se zaměřením na justici a vnitřní věci*. 1. vydání. Brno: Policejní akademie ČR, 2000, s. 104-105

K tomuto Nekvapil dodává, že „jisté riziko spolu s vzrůstajícím počtem států Schengenu, a tím i dat v systému samozřejmě existuje. Připojení nových zemí do stávajícího SIS I. bylo krokem, který zachoval dnes osvědčené mechanismy a donutil nové země je implementovat. Bez plného dořešení otázky ochrany údajů by bylo spuštění nového systému nebezpečným hazardem.“⁴⁴

SIS představuje reakci na vnější hlediska vnitřní bezpečnosti a pomáhá řešit přeshraniční problémy, které narušují zabezpečení evropského schengenského prostoru, a potvrzuje jednoznačně pozitivní přínos systému a jeho nenahraditelnou pozici při společné ochraně schengenského prostoru a zajištění bezpečnosti.⁴⁵

1.4.1 Složky SIS

Schengenský informační systém tvoří tyto základní složky: centrální databáze (CESIS), národní informační systém (NSIS) a systém SIRENE (Supplementary Information Request at the Nation Entry). Z toho systém SIRENE je zaveden jako systém doplňující podle článku 108 ve smyslu technicko- organizačního.

Jednotlivá data zde vkládají samotné členské státy přes národní informační systém a jednotlivé sekce členských států si data zprostředkovávají pouze přes centrální SIS. SIS má tedy hvězdicovité uspořádání s centrálou ve Štrasburku. Každý stát si hradí náklady na řízení a provoz národní SIS, přičemž centrální SIS je hrazen proporčně. Centrální SIS s centrem ve Štrasburku formálně spadá do kompetence francouzské ministerstva vnitra.⁴⁶

1.4.2 SIRENE

Jedná se o centrálu, kde do SIS každý stát vkládá národní údaje, které mají doplňující charakter, např. o hledaných osobách, věcech atd. Kanceláře SIRENE jsou propojeny elektronickou poštou a veškerá vzájemná spolupráce je upravena v tzv. příručce SIRENE.

⁴⁴ NEKVAPIL, Václav. Schengenský informační systém. *Mezinárodní politika – měsíčník pro mezinárodní otázky*, roč. 23, č. 3, s. 21.

⁴⁵ COLLINS, A. *Externalization and Europeanization of Internal Security in the EU: the Schengen Area and the European Arrest Warrant*. 1. vydání. London: Faculty of International Relation Working Papers, 2009, s. 12-13

⁴⁶ PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 3. vydání. Praha: Linde, 2012, s. 240-241

Informace se předávají na standardizovaných formulářích.⁴⁷ Tato příručka má sloužit pro usnadnění práce se SIS II.⁴⁸ Příručka není závazná pro Spojené Království, Irsko a Dánsko. Island, Norsko a Švýcarsko ji však aplikují. V případě zjištění záznamu SIS dostane informaci členský stát, který daný záznam učinil. Veškerá data jsou poskytována přímo, ne jak u centrálního SIS hvězdicovitě.

1.4.3 Záznamy SIS

Obsahem je SIS nadnárodní počítačový policejní pátrací systém, který obsahuje typy záznamu týkající se článků 25, 39, 46, 95 až 100, 102 odst. 2, 104 odst. 3, 106, 107, 109 a 110 Schengenské prováděcí úmluvy. Záznamy o zatčení představují žádost soudního orgánu o předběžném zatčení za účelem předání (vydání). Pro tyto účely musí být na osobu vydán evropský zatýkací rozkaz nebo mezinárodní zatýkací rozkaz. Veškeré záznamy nesmí existovat déle, než je nezbytně nutné. Po třech letech se prověřují informace, zda je záznam nutný. Přístup k datům SIS je umožněn pouze orgánům států příslušným k provádění kontrol na hranicích nebo k provádění jiných policejních a celních kontrol ve vnitrozemí a konzulární úřady. Subjektu, který požádá o informace o svých osobních údajích, musí být informace poskytnuty. V českém právu je toto řešeno v § 12 zákona č. 101/2000 Sb., o ochranu osobních údajů.⁴⁹

V rámci praktické části této práce jsem dospěl k názoru, že občané si neuvědomují, že SIS je součástí Schengenského *acquis* a představuje jeho důležitou část. Tento nedostatek by se měl odstranit a SIS by se měl dostat do povědomí občanů, protože jak uvádím ve třetí kapitole této práce, může jim SIS výrazně pomoci při řešení trestné činnosti.

⁴⁷ Tyto formuláře jsou upraveny v Rozhodnutí Komise ze dne 4. 3. 2008 (2008/333/ES), kterým se přijímá příručka SIRENE a další prováděcí opatření SIS druhé generace (SIS II.), (Úřední věstník EU L 123 z 8. 5. 2008).

⁴⁸ Schengenský informační systém druhé generace (SIS II) nahradí současný systém a poskytne vylepšené funkce. V současné době se na něm provádí rozsáhlý test v úzké spolupráci se zeměmi Evropské unie (EU) a zeměmi zapojenými do schengenského prostoru. Nařízení o SIS II stanovuje technické aspekty a provoz SIS II, podmínky pořizování záznamů o odeprání vstupu nebo pobytu státních příslušníků zemí mimo EU, zpracování údajů týkajících se záznamů a podmínky přístupu k údajům a jejich ochrany. Nařízení představuje právní základ pro řízení SIS II s ohledem na záležitosti spadající pod hlavu IV Smlouvy o založení Evropského společenství (dřívější první pilíř). Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1987/2006 ze dne 20. prosince 2006 o zřízení, provozu a využívání Schengenského informačního systému druhé generace (SIS II). *Eur-lex* [online]. Dostupná na WWW: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=uriserv%3A114544>

⁴⁹ PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 3. vydání. Praha: Linde, 2012, s. 242-245.

1.5 Vízová politika

Státy schengenského prostoru se zavázaly harmonizovat své vízové politiky, což vedlo k zavádění systému společných víz, mají formu jednotného schengenského víza. Toto jednotné vízum opravňuje jeho držitele k volnému pohybu po celém schengenském prostoru po dobu tří měsíců. Jednotné schengenské vízum představuje mezinárodní správní akt, který je vydáván příslušnými úřady ve všech členských státech prostoru a také s účinností v těchto státech.⁵⁰

EU zná 4 typy jednotného schengenského víza.⁵¹

- Typ A – jedná se o letištní vízum, které umožňuje držiteli zdržovat se při mezipřistání v letištním prostoru, ale neopravňuje ho vstoupit na území daného státu.
- Typ B – tzv. průjezdní vízum (nebo také tranzitní), které držiteli opravňuje průjezd jednotlivými členskými státy za účelem dosažení státu mimo tento prostor. Existuje varianta jednorázová, dvojnásobná, nebo několikanásobná. Doba jednotlivých průjezdů nesmí překročit 5 dnů.
- Typ C – je krátkodobé vízum, se kterým může držitel vstoupit na území schengenského prostoru a nepřerušeně zde pobývat. Toto vízum také umožňuje různé po sobě následující pobyty a to v délce maximálně 3 měsíce v rozmezí půl roku od data prvního vstupu, pro jeden nebo více vstupů.
- Typ C+D – toto vízum platí současně jako krátkodobé vízum, ale jedná se o národní dlouhodobé vízum.

Pro krátkodobé pobyty v rámci krátkodobých víz je dle článku 5 Schengenského hraničního kodexu nutno splnit určité podmínky, jako mít platný cestovní doklad, platné vízum (nařízení Rady ES č. 539/2001 ze dne 15. 3. 2001 stanovuje, které třetí země jsou od této povinnosti osvobozeny), dále je třeba zdůvodnit účel a podmínky předpokládaného pobytu, jakožto mít zajištěny dostatečné prostředky pro obživu a návrat do své nebo třetí země. Zároveň se nesmí jednat o osoby, které jsou vedeny v systému SIS jako ty, jímž je odepřen vstup a také nesmí být považovány za hrozbu pro veřejný pořádek (definované jako

⁵⁰ PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 3. vydání. Praha: Linde, 2012, s. 230

⁵¹ PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu (oblast policejní a justiční spolupráce)*. 3. vydání. Praha: Linde, 2006, s. 221

protiprávní jednání způsobilé ohrozit hodnoty a zájmy chráněné obecně závaznými předpisy), vnitřní bezpečnost (jednání směřující proti bezpečnosti státu, jeho institucím nebo nerušenému výkonu státní moci) a v neposlední řadě hrozbou pro veřejné zdraví (seznam nemocí a postižení stanovilo Ministerstvo zdravotnictví ČR vyhláškou č. 274/2004 Sb. na základě ustanovení § 182a zákona o pobytu cizinců).⁵²

Dle směrnice 2004/38/ES čl. čl. 5 odst. 2 členské státy mohou v případech, kdy občan EU uplatňuje své právo na volný pohyb a pobyt na jejich území, požadovat po jejich rodinných příslušnících, kteří nejsou státními příslušníky žádného členského státu, vstupní vízum.⁵³ Soudní dvůr v rozsudku ze dne 31. ledna 2006 ve věci C-503/03 Komise v. Španělsko judikoval, že takoví rodinní příslušníci mají nejen právo vstoupit na území členského státu, ale mají rovněž právo získat pro tento účel vstupní vízum.⁵⁴ Podle čl. 5 odst. 2 druhého pododstavce uvedené směrnice musí členské státy těmto osobám poskytnout všechny prostředky, aby jim usnadnily získání nezbytných víz, jež se musí udělovat bezplatně a zrychleným postupem v nejkratší možné lhůtě.⁵⁵

Nejdříve byla tato problematika upravena Dublinskou úmluvou ze dne 15. 6. 1990, která vstoupila v platnost v září 1997. Později byla nahrazena nařízením č. 343/2003 z února 2003. Důležitým předpisem v rámci komunitarizace je nařízení Rady č. 1091/2001 ze dne 23. 5. 2001 o volném pohybu osob s dlouhodobým vízem, které nahradilo článek 18 Schengenské prováděcí úmluvy. Významné jsou rovněž Rámcové rozhodnutí Rady ze dne 28. 11. 2002, které zpřísňují trestní opatření proti ilegálnímu vstupu a pobytu cizinců na území EU.⁵⁶

Pobyty delší než tři měsíce a trvalé pobyty v schengenských zemích upravují právní předpisy jednotlivých států. Co se týče konzulátů zemí Schengenu, tak ty uplatňují na celém světě stejná pravidla pro udělování víz.⁵⁷

⁵² PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 3. vydání. Praha: Linde, 2012, s. 232-233

⁵³ Více ve Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES. *Eur-lex* [online]. Dostupná na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004L0038:CS:HTML>

⁵⁴ Více v judikátu Soudního dvora ze dne 31. ledna 2006 ve věci C-503/03 Komise v. Španělsko

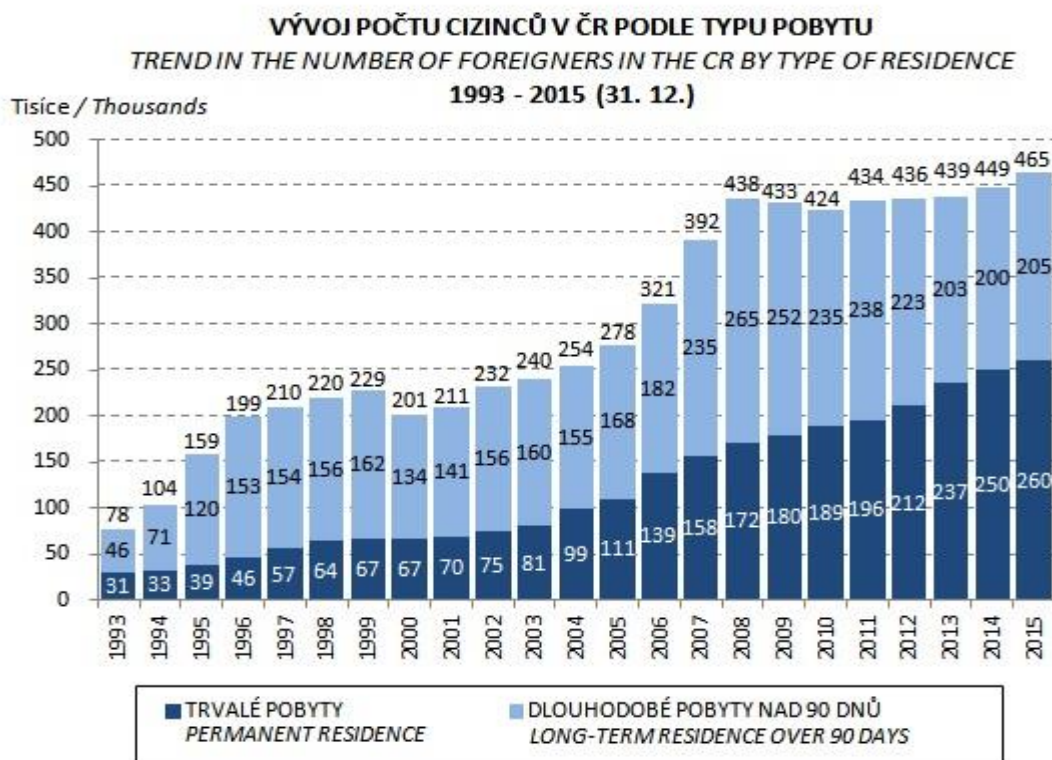
⁵⁵ Pojem usnadnění vyložil Soudní dvůr v souvislosti se vstupem a pobytem rodinných příslušníků, na které se vztahuje čl. 3 odst. 2 uvedené směrnice, jako uložení povinnosti členským státům poskytnout určité zvýhodnění u žádostí podaných osobami, které prokážou zvláštní vztah závislosti vůči občanu Unie, oproti žádostem o vstup a pobyt ostatních občanů třetích států. Více o tomto v rozsudku Soudního dvora ze dne 5. září 2012 ve věci C-83/11, Rahman

⁵⁶ PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 3. vydání. Praha: Linde, 2012, s. 234

⁵⁷ GENERÁLNÍ SEKRETARIÁT RADY. *Schengen: Vaše brána k volnému pohybu po Evropě*. Brusel: Evropská unie, 2011, s. 6

Pro správné fungování vízové politiky je rovněž důležitý Vízový informační systém (VIS), což představuje schengenský elektronický databázový systém a který byl zřízen pro výměnu vízových údajů mezi členskými státy. Spolu se SIS II. má představovat jednu z hlavních iniciativ v rámci realizace prostoru, bezpečnosti a práva.⁵⁸

Na grafu uvedeného pod tímto odstavcem si můžeme povšimnout výrazného navýšení počtu cizinců na základě krátkodobých či dlouhodobých víz. Vstup ČR do Schengenu tedy výrazně ovlivnil počet cizinců na našem území.

Obr. 2 Zdroj: ČSÚ

Od vstupu ČR do Schengenu poté platí vzájemnost v oblasti víz, tzn. pokud vydá česká ambasáda platné vízum, je toto platné ve všech státech Schengenu, a naopak pokud vydá jiný členský stát platné vízum, stává se platným i pro ČR a opravňuje držitele ke vstupu, případně pobytu ve státech. To má za důsledek, že počet vydaných krátkodobých víz poklesl o 8% a počet vydaných dlouhodobých víz klesl o 7,5%.⁵⁹

⁵⁸ PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 3. vydání. Praha: Linde, 2012, s. 246-247

⁵⁹ *Report on the foreign policy of the Czech republic* [online]. Brusel: MFA, 2009 [cit. 2016-04-24]. Dostupné z: <https://books.google.cz/books?id=pTZWAQAQBAJ&pg=PA326&lpg=PA326&dq=report+on+the+foreign+p>

1.6 Policejní a justiční spolupráce

Policejní spolupráci upravuje hlava III. (konkrétně články 39-47) Schengenské prováděcí úmluvy. U policejní spolupráce se státy zavázaly ke spolupráci a vzájemné pomoci při prevenci a objasňování kriminality. Policejní orgány spolupracují na bázi přímého kontaktu a tato spolupráce představuje významný doplněk mezinárodní spolupráce justičních orgánů v trestních věcech. Spolupráce bývá zakotvena v mezinárodních smlouvách, především její rozsah a podmínky. Tato spolupráce by měla snížit deficit, který nastal snížením vnitřní bezpečnosti a nárůstem migrující kriminality (např. obchodování s drogami, terorismus atd.), který nastal v důsledku zrušení hraničních kontrol. V rámci Schengenu se policejní spolupráce uskutečňuje ve čtyřech základních formách činnosti:⁶⁰

- výměna informací,
- sladěnost komunikačních sítí,
- výměny styčných důstojníků,
- možnosti přeshraničního sledování a pronásledování osoby.

V rámci této spolupráce sousedské země úzce spolupracují a jsou oprávněny provádět společné operace a kontroly na obou stranách společné hranice.⁶¹ Významný prvek, který posílil policejní a justiční spolupráci, představuje Europol.⁶² Ten má nyní možnost koordinovat, ale i organizovat a vést vyšetřování a operativní akce prováděné společně s příslušnými orgány členských států, dále v rámci tzv. společných vyšetřovacích týmů a v neposlední řadě spolupracovat s Eurojustem.⁶³

olicy+of+the+czech+republic&source=bl&ots=LmovS0CISn&sig=IBBY05oA3RXO7_GUxaYjmGQ7-Yk&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwjR1qmY-KfMAhVBYZoKHQOdC1kQ6AEIPDAE#v=onepage&q=report%20on%20the%20foreign%20policy%20of%20the%20czech%20republic&f=false

⁶⁰ PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 3. vydání. Praha: Linde, 2012, s. 234-235

⁶¹ GENERÁLNÍ SEKRETARIÁT RADY. *Schengen: Vaše brána k volnému pohybu po Evropě*. Brusel: Evropská unie, 2011, s. 2

⁶² Europol neboli evropská policejní úřad vznikl s cílem vytvořit v rámci Unie instituci, která by umožnila donucovacím složkám členských států rychlou a co nejucelenější spolupráci zejména v oblasti boje s přeshraničním a organizovaným zločinem. Jeho smyslem je zvýšit efektivnost a zlepšit kvalitu policejní spolupráce mezi členskými státy. PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 3. vydání. Praha: Linde, 2012, s. 262

⁶³ PIKNA, Bohumil. *Mezinárodní terorismus a bezpečnost Evropské unie (právní náhled)*. Praha: Linde. 2006, s. 134

1.6.1 Justiční spolupráce

Schengenská prováděcí úmluva dále obsahuje i právní zakotvení justiční spolupráce v trestních věcech mezi státy schengenského prostoru, především pomoc ve věcech trestních, zákaz dvojího trestu, vydávání osob za účelem extradice a předávání k výkonu trestních rozsudků.⁶⁴

U členských států schengenského prostoru dochází především k pomoci v trestních věcech (vymezeno v článku 48 až 53 Úmluvy), dále Úmluva obsahuje ustanovení o vydávání osob (čl. 59-66 Úmluvy). Významný je rovněž evropský zatýkací rozkaz, který upravuje problematiku vydávání osob a dále probíhá spolupráce v této problematice na úseku omamných a psychotropních látek, která je obsažena v člancích 70-76.⁶⁵

Většina původních ustanovení, která stanovila Schengenská prováděcí úmluva a která se týkala policejní a justiční spolupráce, se později stala součástí aktů EU, které platí ve všech 28 členských státech, jelikož se v drtivé většině případů jedná o přímo aplikovatelné nařízení.⁶⁶

Eurojust má tedy poslání posilovat spolupráci mezi členskými státy v trestních věcech a jeho největší přínos tkví na úseku boje proti mezinárodnímu zločinu, kde je vyzdvihnuta především jeho efektivita. Eurojust také doplňuje Europol v přeshraničních případech vyhodnocených Europolem jako případy, kde je zapotřebí poskytnout vyšetřovatelům a státním zástupcům okamžitou právní radu a pomoc.⁶⁷

V rámci výzkumu stanoveného pro tuto práci jsem dospěl k závěru, že občané si příliš neuvědomují tento pozitivní aspekt Schengenu, a lze proto uvažovat o lepší informovanosti v této oblasti, jelikož ve svém důsledku může zvýšení informovanosti přispět ke zlepšení práce justice a přispění spravedlnosti v rámci států Schengenu.

⁶⁴ TÝČ, V., KŘEPELKA, F., MUNKOVÁ, J. a kol. *Lexikon práva Evropské unie*. Ostrava: Sagit, 2004, s. 12

⁶⁵ PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 3. vydání. Praha: Linde, 2012, s. 238

⁶⁶ GENERÁLNÍ SEKRETARIÁT RADY. *Schengen: Vaše brána k volnému pohybu po Evropě*. Brusel: Evropská unie, 2011, s. 5

⁶⁷ PIKNA, B. *Evropská unie – vnitřní a vnější bezpečnost a ochrana základních práv (na pozadí boje proti mezinárodnímu terorismu)*. Praha: Linde, 2002, s. 221-222

1.7 Schengenský hraniční kodex

Zásadní právní předpis, kterým se ustanovil schengenský hraniční kodex, byl přijat v únoru roku 2006.⁶⁸ Hlavním účelem ostražování hranic je zabránění nedovoleného překračování hranic, dále efektivně čelit přeshraniční trestné činnosti a také přijímat opatření proti osobám, které překročily hranice nezákonně. Jednou ze základních složek společné politiky v oblasti řízení vnějších hranic je vytvoření společného souboru právních předpisů, hlavně jejich konsolidací a rozvoj *acquis*. Ochrana hranic představuje důležitý zájem nejen pro členský stát, na jehož hranicích se provádí, ale především kvůli ochraně v rámci všech členských států schengenského prostoru v důsledku zrušení hranic mezi těmito státy. Tento kodex se vztahuje na všechny osoby překračující vnitřní nebo vnější hranice. Vnitřními hranicemi se pak rozumí společné pozemní hranice členských států včetně jejich jezerních a říčních hranic, letiště členských států pro vnitřní lety, námořní, říční a jezerní přístavy členských států pro pravidelná trajektová spojení. Vnější hranice poté představují pozemní hranice včetně říčních a jezerních hranic, námořní hranice a letiště, říční, jezerní a námořní přístavy členských států.⁶⁹

Každý stát Schengenu, jak už bylo zmíněno výše, odpovídá za ochranu svých vnějších hranic, přičemž standardy a úroveň ochrany na vnějších hraničních přechodech v schengenském prostoru je stejná bez ohledu na jejich umístění.⁷⁰ Důležitou součástí ochrany hranic je od roku 2005 fungující agentura Frontex.⁷¹

Schengen se vztahuje na 400 milionů lidí, kterým přináší nejen pohodlí, ale i hospodářský úspěch, uvolnění obchodu, protože se zkrátily čekací lhůty, a zároveň vládám šetří značné náklady na střežení vnitřní hranice. Problém nastává z hlediska bezpečnosti, kde se Schengen dle některých názorů ukázal jako holá katastrofa. Například názor Daniela Mihailescu z ní,

⁶⁸ Jedná se o nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006 ze dne 15. 3. 2006, kterým se stanoví kodex Společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob. Toto nařízení bylo pozměněno nařízením č. 296/2008.

⁶⁹ PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 3. vydání. Praha: Linde, 2012, s. 226-227

⁷⁰ GENERÁLNÍ SEKRETARIÁT RADY. *Schengen: Vaše brána k volnému pohybu po Evropě*. Brusel: Evropská unie. 2011, s. 3

⁷¹ Hlavním úkolem této agentury je doplňovat vnitrostátní systémy řízení hranic členských států Schengenu, prosazováním integrovaného řízení vnějších hranic a koordinací operativní spolupráce na úrovni EU. Cílem je posilování bezpečnosti na vnějších hranicích Schengenského prostoru. GENERÁLNÍ SEKRETARIÁT RADY. *Schengen: Vaše brána k volnému pohybu po Evropě*. Brusel: Evropská unie. 2011, s. 3

že „efektivní ochrana více než 9000 kilometrů dlouhé vnější hranice špatný vtíp.“⁷² Pan Mihailescupa se také pozastavuje nad tím, že sídlo agentury Frontex bylo ustanoveno ve Varšavě, což dle jeho názoru znemožňuje efektivní ochranu vnějších hranic, jelikož se největší rizika nacházejí na dlouhých pobřežních hranicích Itálie a Řecka. Dalším negativem na této agentuře spatřuje v tom, že nemá žádné výkonné pravomoci, protože ta zůstávají na vnitrostátní odpovědnosti.⁷³ Dle názoru generálního tajemníka Interpolu Ronalda K. Noble „že ani jedna země Schengenu systematicky neověřuje kontrolu pasů nebo identitu těch, kteří přijedou do přístavu, letišť nebo na pozemní hranice. Obrovským důsledkem je také to, že se ztrácejí pasy, když mezi TOP 10 zemí, kteří hlásí ztrátu pasu je hned 8 ze Schengenu, což v kombinaci s tím, že tyto pasy zaručují volný pohyb po, představuje obrovský hazard s veřejnou bezpečností.“⁷⁴

Zrušení hranic a tím pádem i zrušení kontroly stejně jako dopad na větší svobodu v rámci volného pohybu osob představuje nejen pro občany ČR velké pozitivum, zároveň se však objevují s migrační krizí názory, že by se měly hranice zase uzavřít anebo má být lépe posílněna ochrana vnějších hranic, což dokazují v praktické části mé práce.

⁷² *Schengen: going, going... gone* [online]. London: Politico, 2015 [cit. 2016-04-25]. Dostupné z: <http://www.politico.eu/article/schengen-going-going-gone-terrorism-refugees/>

⁷³ *Schengen: going, going... gone* [online]. London: Politico, 2015 [cit. 2016-04-25]. Dostupné z: <http://www.politico.eu/article/schengen-going-going-gone-terrorism-refugees/>

⁷⁴ *Schengen: going, going... gone* [online]. London: Politico, 2015 [cit. 2016-04-25]. Dostupné z: <http://www.politico.eu/article/schengen-going-going-gone-terrorism-refugees/>

2. Česká republika a Schengen

Dnem 21. 12. 2007 Česká republika dovršila své přípravy na vstup do Schengenského prostoru, které vytrvale probíhaly již od 1. 5. 2004, kdy se Česká republika stala plnohodnotným členem EU. Tímto okamžikem Česká republika završila své několikaleté období, kdy se připravovala na převzetí všech standardů, které po ní byly vyžadovány pro zajištění bezpečnosti a veřejného pořádku na území států Schengenu. Vstup do tohoto prostoru neznamena pro ČR pouze možnost překračovat hranice se sousedními státy bez kontrol i mimo současné hraniční přechody a jejich provozní dobu, i když se jedná z hlediska obyvatel o nejviditelnější prvek. Toto členství se odrazilo i do práce policejních a justičních orgánů, ve vízové politice ČR nebo ve způsobu zajištění bezpečnosti a veřejného pořádku.⁷⁵

2.1 Začlenění nových států Unie do schengenského prostoru

Přestože se tak může zdát, tak samotný akt přistoupení státu k Evropské unii a implementace příslušné části schengenského *acquis* nepředstavuje automatické včlenění tohoto státu do schengenského prostoru v plném rozsahu. Nedochozí tedy k okamžitému zrušení hraničních kontrol u sousedících států. V historii Schengenského prostoru bychom mohli najít aplikaci tohoto postupu např. u Itálie, Řecka⁷⁶ nebo Portugalska. U těchto zemí byla odložena účinnost Schengenu a plné zapojení do prostoru bylo podmíněno vytvořením takových podmínek a přijetím opatření, hlavně právních, organizačních, technických, věcných a v neposlední řadě personálních, která budou zaručovat spolehlivost a důvěryhodnost těchto zemí v rámci Schengenského systému.⁷⁷

Zrušení kontrol na hranicích představuje dvoustupňový proces, který vyžaduje zásah ze strany Unie do upřesnění realizace *acquis*, což navazuje i na další opatření v této oblasti. Technicky není možné při vstupu nových států do EU jejich připojení na Schengenský informační systém, ale až do později vytvořeného Schengenského informačního systému II., což vedlo k vytvoření dokumentu *Schengen Acquis and Enlargement*, který byl přijat 25. 9.

⁷⁵ MINISTERSTVO VNITRA. *Česká republika vstupuje do Schengenu*. Praha: Evropa volnou cestou, 2008, s. 1

⁷⁶ Více o tomto u rozhodnutí Decision of the Executive Committee od 16 December 1998 on bringing into force the Implementing Convention in Greece (SCH/Com-ex 98 49 rev. 3) vydané v Úředním věstníku ES č. 147 z 22. 9. 2000.

⁷⁷ PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu (oblast policejní a justiční spolupráce)*. 3. vydání. Praha: Linde, 2006, s. 240

2001 a který rozděluje *acquis* Schengenu na dvě kategorie, a to Schengen I. (ke dni vstupu) a Schengen II. (ke dni připojení k SIS – připravenost k 1. 1. 2006).⁷⁸

U České republiky je specifickým, že „z hlediska aplikace schengenského *acquis* a zavádění schengenských standardů skutečnost, že Česká republika by neměla tvořit po plném zapojení nových států do schengenské spolupráce vnější hranici Unie.“⁷⁹ Nové členské státy Unie mají povinnost aplikovat článek 8 Protokolu o začlenění schengenského *acquis* do rámce Unie. Pro Českou republiku je seznam *acquis* Schengenu I. zakotven ve smlouvě o přistoupení České republiky a dalších asociovaných zemí do EU, konkrétně v článku 3 Aktu o přistoupení, Příloha I.⁸⁰ Pro organizaci schengenského *acquis* přijala tehdejší vláda ČR řadu usnesení a navazujících organizačních opatření, z nichž nejvýznamnější bylo rozhodnutí k Schengenskému akčnímu plánu.⁸¹

K samotnému převzetí schengenského *acquis* bylo na Ministerstvu vnitra vytvořeno specializované pracoviště a také byla zřízena meziresortní Pracovní skupina pro schengenskou spolupráci působící na úseku aplikace schengenských požadavků. Pro hodnocení dokončení příprav na zapojení České republiky do schengenské spolupráce byla po vstupu ČR do Unie založena meziresortní pracovní skupina, která měla za úkol organizovat a provádět hodnotící mise v souvislosti s schengenskou spolupráci. Pro realizaci schengenského *acquis* muselo být do českého právního řádu přijato pár zákonů, jako např. zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, který upravuje podmínky vyplývající ze schengenských požadavků jako možnost odepření vstupu cizinců, povinnosti dopravce přepravit cizince zpět nebo tříměsíční pobyt cizinců atd. Dále se jedná o zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů nebo pro policii stěžejní novelu zákona č. 60/2001 Sb., O Policii ČR. Orgán, který provádí dozor nad datovým souborem národního SIS je Úřad pro ochranu osobních údajů, který zároveň jmenuje zástupce do společného dozorčího orgánu.⁸²

⁷⁸ PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu (oblast policejní a justiční spolupráce)*. 3. vydání. Praha: Linde, 2006, s. 240-241

⁷⁹ PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu (oblast policejní a justiční spolupráce)*. 3. vydání. Praha: Linde, 2006, s. 241

⁸⁰ Více v samotném Aktu o podmínkách přistoupení České republiky, Estonské republiky, Kyperské republiky, Lotyšské republiky, Litevské republiky, Maďarské republiky, Republiky Malta, Polské republiky, Republiky Slovinsko a Slovenské republiky a o úpravách smluv, na nichž je založena Evropská unie ze dne 1. 5. 2004 dostupné na WWW: http://www.sds.cz/docs/prectete/ezakon/sml_eu.htm

⁸¹ PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu (oblast policejní a justiční spolupráce)*. 3. vydání. Praha: Linde, 2006, s. 241

⁸² PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu (oblast policejní a justiční spolupráce)*. 3. vydání. Praha: Linde, 2006, s. 241-242

Velkou roli při zavádění schengenského *acquis* u České republiky hrálo její zapojení v uskupení v rámci tzv. Visegrádské čtyřky.⁸³ Tyto země spolupracovaly např. na harmonizaci národních Schengenských akčních plánech, na činnosti v rámci Pracovní skupiny Visegrádské čtyřky pro schengenskou spolupráci, která má hlavní úkol posuzovat kompatibilitu Schengenských akčních plánů a zkoumat podmínky a modalities společného podání žádosti o zapojení do Schengenu. Tyto skupiny se scházejí na úrovni ministrů alespoň jednou ročně i nyní, kdy už země vstoupily do Schengenského prostoru. V minulosti sloužily na sladování stanovisek pro diskuzi o otázkách schengenského *acquis* v pracovních strukturách Unie, především o procesu budování Schengenského informačního systému II.⁸⁴ Na této spolupráci se dohodli v září roku 2003 tehdejší ministři za dané země v rámci V4 a zároveň zahájila svoji činnost již zmiňovaná pracovní skupina pro schengenskou spolupráci. Ta v sobě zahrnuje dvě podskupiny a to expertní skupinu pro SIS II a expertní skupinu pro implementaci *acquis*.⁸⁵

Nové členské státy Unie jsou tedy obligatorně vázány článkem 8 Schengenského protokolu, který tyto země zavazuje k aplikaci schengenského *acquis* v plném rozsahu na rozdíl od tří zemí, které mají smluvní výjimku a jsou v rozdílném právním postavení. Znamená to tedy, že nově přijaté členské státy musí povinně aplikovat stávající schengenské *acquis*, zároveň se ale všechny členské státy účastní procesu přijímání příslušných právních aktů ES/EU obsahující původní materii Schengenu začleněnou do hlavy IV Smlouvy o založení ES a hlavy VI Smlouvy o EU.⁸⁶

2.2 Příprava České republiky k převzetí schengenského *acquis*

Česká republika se připravovala na převzetí schengenského *acquis* ji od roku 1998. ČR vytvořila k této přípravě dokument zvaný „*Schengenský akční plán ČR*“, který v průběhu strategicky dvakrát aktualizovala, aby odpovídal požadavkům. Posledním akčním plánem se stal Schengenský akční plán ČR 2005, který zkoumal implementaci schengenského *acquis* a

⁸³ Součástí tohoto uskupení je kromě České republiky také Slovensko, Maďarsko a Polsko. Toto uskupení vzniklo 15. 2. 1991 a jeho hlavní cíl byla cesta k evropské integraci. Více na webu Ministerstva vnitra dostupném na: <http://www.mvcr.cz/sluzba/clanek/visegradaska-ctyrka-v4.aspx>.

⁸⁴ PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu (oblast policejní a justiční spolupráce)*. 3. vydání. Praha: Linde, 2006, s. 242

⁸⁵ *Programme of the Czech Republic's V4 Presidency (July 2003 - June 2004)* [online]. Prague: Visegrad group, 2005 [cit. 2016-04-25]. Dostupné z: <http://www.visegradgroup.eu/documents/presidency-programs/2003-2004-czech-110412>

⁸⁶ PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu (oblast policejní a justiční spolupráce)*. 3. vydání. Praha: Linde, 2006, s. 242

připravenost společně se státy Visegrádské čtyřky. Tato připravenost byla deklarována 11. 9. 2003 ministry vnitřní země V4. Česká republika byla v té době přesvědčena, že zrušení kontrol na vnitřních hranicích je principem schengenské spolupráce, a proto by měl být časový odstup v provádění *acquis* kategorie I. a II. co nejmenší. Proto se ČR rozhodla stanovit datum do plného zapojení schengenské spolupráce na říjen 2007.⁸⁷

Pro potřeby implementace schengenského *acquis* vytvořila vláda ČR účinné řídicí a kontrolní mechanismy, např. usnesením ze dne 28. 3. 2001 č. 304 stanovila, že ministr vnitřní přebírá odpovědnost za koordinaci příprav do schengenské spolupráce. Od roku 2001 také vláda ČR každoročně projednává „Zprávu o připravenosti ČR k převzetí schengenského *acquis* a může tak operativně reagovat na problémy, které se vyskytovali v průběhu příprav.“⁸⁸

88

Pro řízení implementace schengenského *acquis* bylo zřízeno množství pracovních skupin, namátkou třeba: skupina složená z řídicích pracovníků Ministerstva vnitřní a Policie ČR s názvem „*task force*“ vzniklá v prosinci roku 2006, dále na pracovní úrovni koordinující přípravu ČR do Schengenu meziresortní pracovní skupina „*Hodnocení Schengenu – Česká republika*“, založená v působnosti Ministerstva vnitřní ČR 11. 3. 2005. V rámci této skupiny byla později ještě oddělena skupina pro informační kampaň s cílem stanovit podobu, rozsah a formu kampaně informující české občany o vstupu ČR do Schengenu a také expertní pracovní skupina pro odstraňování překážek na státních hranicích, jejímž cílem je určit úkoly související s odstraněním překážek na státních hranicích.⁸⁹

2.2.1 Hodnocení připravenosti ČR na rozšíření schengenského prostoru

První část hodnocení nových členských států proběhla v roce 2006. V souvislosti s Českou republikou proběhla prezentace přípravy ČR na vstup do Schengenu dne 10. 1. 2006

⁸⁷ Zpráva o připravenosti České republiky k převzetí schengenského *acquis*. *Euroskop* [online]. Praha: Ministerstvo vnitřní, 2007 [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: www.euroskop.cz/gallery/2/811-iii_zprava_o_pripavenosti_ceske_republiky_k_prevzeti_schengenskeho_acquis

⁸⁸ Česká republika za celou dobu obdržela celkem 8 zpráv a to: Usnesení vlády ČR ze dne 26. 11. 2001 č. 1257, usnesení vlády ČR ze dne 15. 5. 2002 č. 490, usnesení vlády ČR ze dne 2. 12. 2002 č. 1202, usnesení vlády ČR ze dne 4. 6. 2003 č. 544, usnesení vlády ČR ze dne 21. 1. 2004 č. 77, usnesení vlády ČR ze dne 12. 5. 2004 č. 457, usnesení vlády ČR ze dne 11. 5. 2005 č. 562, usnesení vlády ČR ze dne 10. 5. 2006 č. 505

⁸⁹ Zpráva o připravenosti České republiky k převzetí schengenského *acquis*. *Euroskop* [online]. Praha: Ministerstvo vnitřní, 2007 [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: www.euroskop.cz/gallery/2/811-iii_zprava_o_pripavenosti_ceske_republiky_k_prevzeti_schengenskeho_acquis

na půdě pracovní skupiny Rady EU. Samotné hodnocení připravenosti se uskutečnilo v roce 2006 v oblastech policejní spolupráce, ochrany dat, hranic a vízové a konzulární spolupráce.⁹⁰ Pro ČR se jednalo pouze o hodnocení vzdušných hranic v rámci mezinárodních letišť.⁹¹

Mírnou komplikací byl závěr Evropské rady z června 2006, která stanovila, že zprovoznění SIS II. v dubnu bude za předpokladu, že budou splněny všechny požadavky schengenského acquis v souladu s Haagským programem. Problém byl v tom, že se objevily komplikace při budování SIS II., které potvrzovaly zpoždění na přípravných pracích a oddálení vstupu do Schengenu pro nové členské státy až na počátek roku 2009. S tímto nové členské státy nesouhlasily, neboť nechtěly prodlužovat své druhořadé členství v EU.⁹²

S vyřešením této komplikace přispěchalo Portugalsko, které navrhlo umožnění připojení nových členských států ke stávajícímu SIS 1+ tak, aby došlo k naplnění závazku stanoveného Evropskou radou. Tento návrh získal označení SISone4all⁹³ a sloužil k zajištění připojení nových členských států k SIS do doby, než bude spuštěn SIS II, což vedlo k tomu, že SIS II přestal být podmínkou rozšíření Schengenu. ČR se k projektu SISone4all 1. 9. 2007 a tehdejší ministr vnitra Ivan Langer k tomu řekl: „*Třítýdenní provoz SIS ukázal, že ČR umí tento nejdůležitější nástroj schengenské spolupráce plnohodnotně a efektivně využívat.*“⁹⁴

Rada EU schválila portugalský návrh a zároveň přijala postup, který měl umožnit zrušení kontrol na vnitřních hranicích v roce 2007 při debatách, které vyvrcholily dne 5. 12. 2006. V rámci těchto debat Rada schválila termíny rozšíření schengenského prostoru o nové státy a to konkrétně:⁹⁵

⁹⁰ Zpráva o připravenosti České republiky k převzetí schengenského acquis. *Euroskop* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra, 2007 [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: www.euroskop.cz/gallery/2/811-iii_zprava_o_pripavenosti_ceske_republiky_k_prevzeti_schengenskeho_acquis

⁹¹ Konkrétně 20. a 21. 6. 2006 na mezinárodních letištích Praha – Ruzyně a Brno – Tuřany, 16. 5. 2006 bylo prověřováno způsob vydávání víz na Generálním konzulátu ČR v Sankt Petěrburgu a 23. 6. 2006 na konzulárním oddělení velvyslanectví ČR v Kyjevě.

⁹² Zpráva o připravenosti České republiky k převzetí schengenského acquis. *Euroskop* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra, 2007 [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: www.euroskop.cz/gallery/2/811-iii_zprava_o_pripavenosti_ceske_republiky_k_prevzeti_schengenskeho_acquis

⁹³ SISone4all jehož celým názvem je *Schengenský informační systém pro všechny*, a která minimalizovala zpoždění při odstraňování vnitřní hranice EU. *Engineering Earth: The Impacts of Megaengineering Projects* [online]. 3. vydání. New York: Springer, 2011 [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <https://books.google.cz/books?id=mEyjMx7EV8IC&pg=PA2074&lpg=PA2074&dq=SISone4all&source=bl&ots=KvarH9QxtS&sig=5hrGUNmboDxgp3WqC5gO3Q9uK84>

⁹⁴ *Ministři vnitra nových členských zemí EU se sešli na Malte kvůli SISone4all* [online]. Praha: Vláda ČR, 2007 [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/ministri-vnitra-novych-clenskych-zemi-eu-se-sesli-na-malte-kvuli-sisone4all-25472/>

⁹⁵ Zpráva o připravenosti České republiky k převzetí schengenského acquis. *Euroskop* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra, 2007 [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: www.euroskop.cz/gallery/2/811-iii_zprava_o_pripavenosti_ceske_republiky_k_prevzeti_schengenskeho_acquis

- na vnitřních pozemních a mořských hranicích dne 31. 12. 2007 a
- na mezinárodních letištích nejpozději do konce března 2008 (29. 3. 2008).

Stále si však Rada nechala konečné rozhodnutí o přijetí každého jednotlivého nového členského státu pro sebe a toto rozhodnutí mělo padnout nejpozději do konce roku 2007 po odstranění všech nedostatků, které mají jednotlivé státy. Dále Rada schválila přistoupení nových členských států k SIS I+. Zároveň potvrdila, že projekt SISone4all je pouze dočasným řešením, než bude k dispozici SIS II. ČR vyjádřila svou podporu k SISone4all, ale potvrdila, že bude pokračovat ve vývoji národního projektu SIS II.⁹⁶

Česká republika deklarovala včasné připojení do schengenského prostoru usnesením vlády č. 169 ze dne 21. 2. 2007. Tímto bylo schváleno uvolnění finančních prostředků na financování úkolů souvisejících s realizací projektu SISone4all a další věci.⁹⁷

Dne 5. 12. 2006 na jednání Rady pro spravedlnost a vnitřní věci deklarovalo svoji připravenost zapojit se do projektu SISone4all devět nových členských států⁹⁸ Bylo ale zapotřebí nejprve vyhodnotit kvalitu v přebírání schengenských standardů a splnění všech podmínek vyplývajících se schengenského acquis, jelikož konečné hodnocení v sobě obsahuje značnou politickou dimenzi, která představuje obavu ze snížení bezpečnosti států v důsledku odstranění hraničních kontrol a vzniku společného sdíleného prostoru. Proto si definitivní jednomyslné rozhodnutí nechala Rada až při nápravě všech nedostatků, které zjistila u jednotlivých států.⁹⁹

Rada EU zjistila u České republiky tyto nedostatky:¹⁰⁰

- Ochrana hranic – bylo zapotřebí dokončit úpravu infrastruktury, vytvořit užší spolupráci orgánů, které se podílejí na ochraně hranic, lépe jazykově vybavit personál cizinecké a pohraniční policie na pražském letišti a dále.

⁹⁶ Zpráva o připravenosti České republiky k převzetí schengenského acquis. *Euroskop* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra, 2007 [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: www.euroskop.cz/gallery/2/811-iii_zprava_o_pripravenosti_ceske_republiky_k_prevzeti_schengenskeho_acquis

⁹⁷ Více v usnesení vlády č. 169 ze dne 21. 2. 2007.

⁹⁸ Kypr zatím díky problémům s tureckou částí ostrova se nemůže SIS účastnit.

⁹⁹ Zpráva o připravenosti České republiky k převzetí schengenského acquis. *Euroskop* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra, 2007 [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: www.euroskop.cz/gallery/2/811-iii_zprava_o_pripravenosti_ceske_republiky_k_prevzeti_schengenskeho_acquis

¹⁰⁰ Tamtéž

- Vízová a konzulární spolupráce – lepší znalost rizik nelegálního přistěhovalectví, vytvořit rozhodovací proces týkající se žádostí o víza, vyškolení personálu v schengenské problematice, zrušit povinnost platit poplatky za vydání víza atd.
- Ochrana dat – zapotřebí novelizovat zákon o Policii ČR a dalších zákonů týkajících se pravomoci Úřadu pro ochranu osobních údajů ve vztahu k SIS a kanceláři SIRENE.
- Policejní spolupráce – vytvořit kontaktní jednotný bod pro přeshraniční pronásledování a sledování a zvážení zavedení Evropského modelu kriminálně zpravodajských informací.

Další nedostatky byly zjištěny například kvůli nedostatečné transpozice Rámcového rozhodnutí o Evropském zatýkacím rozkazům nebo kvůli nezdarům při ratifikaci Smlouvy mezi Českou a Slovenskou republikou o úpravě režimu a o spolupráci na společných státních hranicích. Dále existovaly nedostatky v případě nelegislativních úkolů souvisejících s implementací schengenského *acquis* II. kategorie, která pojednává např. o dokončení vybudování kanceláře SIRENE atd.¹⁰¹ Česká republika organizovala své přípravy a odstraňovala nedostatky vytykané Radou EU v souladu se Strategií vlády ČR pro Schengen 2007. Původní plán vstoupit do schengenského prostoru v říjnu 2007 musel být odložen, ale pouze o dva měsíce na prosinec 2007. Úsilí plného zapojení do schengenského prostoru se však vyplatilo a ČR se dnem 21. 12. 2007 plně zapojila do schengenské spolupráce a začala provádět všechna ustanovení schengenského *acquis*, tzn. pravidla týkající se překračování vnitřních hranic, vydávání a uznávání schengenských krátkodobých víz, přeshraniční spolupráce apod. Ovšem definitivní tečku za plnou integrací do Schengenu ČR učinila 30. 3. 2008 zrušením hraničních kontrol pro lety uvnitř schengenského prostoru na mezinárodních letištích ČR.¹⁰²

¹⁰¹ Zpráva o připravenosti České republiky k převzetí schengenského *acquis*. *Euroskop* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra, 2007 [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: www.euroskop.cz/gallery/2/811-iii_zprava_o_pripravenosti_ceske_republiky_k_prevzeti_schengenskeho_acquis

¹⁰² MINISTERSTVO VNITRA. *Česká republika vstupuje do Schengenu*. Praha: Evropa volnou cestou, 2008, s. 7

3. Začlenění České republiky do schengenského prostoru – jeho klady a zápory

Česká republika zapojením do schengenského prostoru učinila poslední krok k plnohodnotnému členství v EU. Od 21. 12. 2007 občané ČR mohou užívat veškerých svobod spojených s volným pohybem osob. Díky tomu se odstranila psychologická bariéra, které jim bránila v tom, cítit se stejně jako 399 milionů Evropanů.¹⁰³ Od této chvíle došlo k odstranění hraničních kontrol. Avšak i pro nás občany ČR má zapojení do schengenského prostoru pozitiva i negativa. Abychom mohli využívat pozitiva implementace schengenského acquis musela i ČR vynaložit nemalé finanční prostředky spojené s vybudováním národní sekce SIS.

3.1 Náklady spojené se začleněním ČR do schengenského prostoru

Příprava začlenění ČR do schengenského systému trvala téměř 9 let, započala již v roce 1998 a byla ukončena 21. 12. 2007. Jednalo se o velmi náročný projekt, jak po stránce organizační, tak především po stránce finanční. Velké finanční prostředky bylo nutné investovat do nové infrastruktury, vybavení a nového vzdělávání. Bylo nutné schválit strategii a nové zákony. Celkové náklady spojené se začleněním ČR do schengenského prostoru se odhadují na 2 miliardy Kč.¹⁰⁴ Ovšem přesně se nedá určit, kolik skutečné náklady činily. Pravděpodobně největší náklady si vyžádaly požadavky nezbytné pro dokončení příprav ČR na vstup do schengenského prostoru v roce 2007. Celková finanční náročnost na úkoly, které souvisejí se strategií ČR pro rok 2007, činily cca 511 milionů.¹⁰⁵ Tyto finance byly investovány především do následujících oblastí:¹⁰⁶

- oblast komunikační podpory pro SISone4all - 171,717 mil. Kč

¹⁰³ Rozšíření schengenského prostoru: Evropa pro všechny [on-line] Brusel: Evropská komise, 2007 [cit. 2016-02-22]. Dostupné: <http://ec.europa.eu/commission_barroso/president/pdf/article_20071221_cs.pdf>

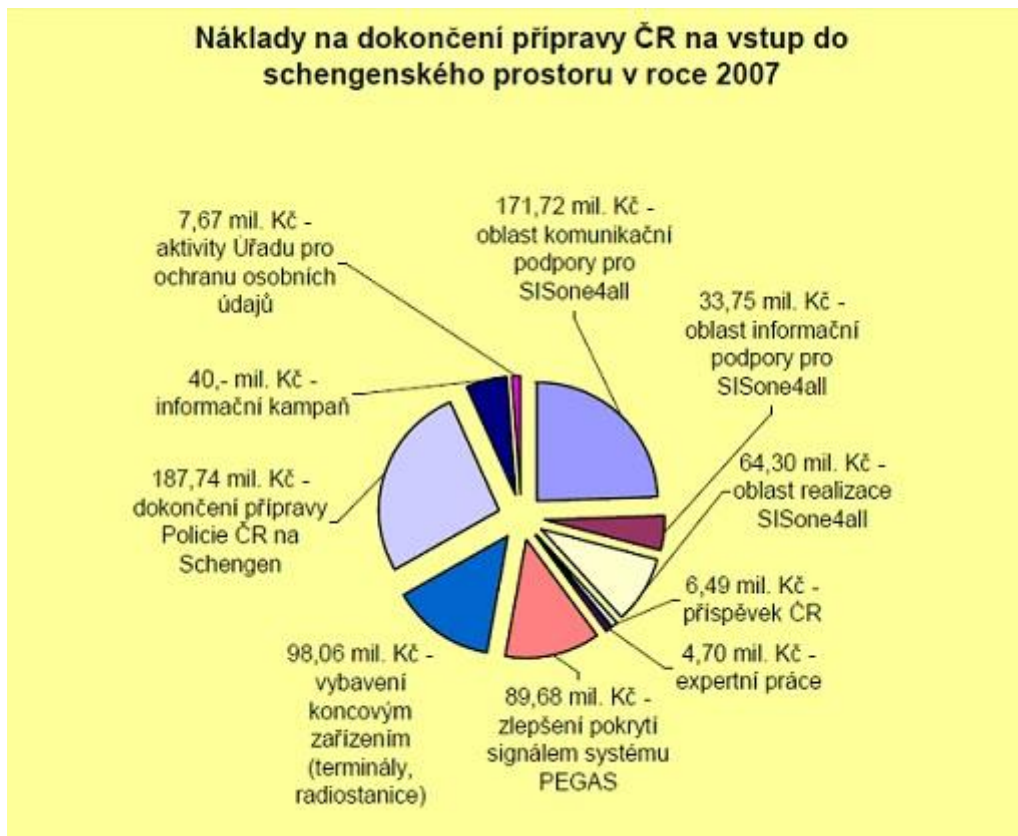
¹⁰⁴ Schengen, Často kladené dotazy? *Euroskop.cz* [on-line]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2007 [cit. 2016-02-22]. Dostupné na:

<<http://www.euroskop.cz/57775/clanek/casto-kladene-dotazy/>>

¹⁰⁵ Informace ke strategii vlády České republiky v oblasti zapojování do schengenského prostoru pro rok 2007 [on-line], Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2008 [cit. 2016-02-22]. Dostupné na: <<http://www.mvcr.cz/azyl/schengen/strategie.pdf>>

¹⁰⁶ Informace ke strategii vlády České republiky v oblasti zapojování do schengenského prostoru pro rok 2007 [on-line], Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2008 [cit. 2016-02-22]. Dostupné na: <<http://www.mvcr.cz/azyl/schengen/strategie.pdf>>

- oblast informační podpory pro SISone4all - 33,749 mil. Kč
- oblast realizace SISone4all - 64,300 mil. Kč
- příspěvek ČR (včetně podílu za Velkou Británii a Irsko) na zřízení a provoz sítě SISNET a C.SIS - 6,485 mil. Kč (tj. 231,577 tis. EUR při kurzu 28,00 CZK/EUR)
- expertní práce - 4,700 mil. Kč

Obr. 3 Zdroj: Informace ke strategii vlády České republiky v oblasti zapojování do schengenského prostoru pro rok 2007 [on-line], Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2008 [cit. 2016-02-22]. Dostupné na: <<http://www.mvcr.cz/azyl/schengen/strategie.pdf>>

Z výše uvedeného lze vyčíst, že náklady na vstup ČR do schengenského systému nejsou nezanedbatelné, avšak, jak dále uvádím v ekonomických důsledcích vstupu ČR do Schengenu, tak toto mělo výrazný vliv na zlepšení ekonomiky z důvodu, že ČR patří k exportním zemím a výrazně těží ze zrušení hranic. Náklady jsou tudíž rychle pokryty tímto pozitivním vlivem.

3.2 Dopady začlenění České republiky do Schengenu

Schengenská smlouva umožňuje svým členům volný pohyb uvnitř prostoru, který je vymezen členskými státy. Jednoznačnou výhodou je cestování bez kontrol, víz a čekání na hranicích, čímž se usnadní volný pohyb osob, důležitý pro turistiku, pracovní cesty, jednání v rámci EU. Už nemusíme v rámci cesty při překračování hranic ukazovat cestovní pasy. Politiku určování, zda občané musí, nebo nemusí disponovat cestovním pasem či průkazem totožnosti, zůstává i nadále v dikci jednotlivých členských států.¹⁰⁷

Schengenský systém a jeho dopady na běžného občana ČR jde shrnout do následujících příkladů, jako např. to, že občané mohou v jakoukoli denní i noční hodinu v jakémkoli místě překračovat hranice, to se týká všech druhů tzv. vnitřních hranic schengenských států. Cestování přineslo pro občany zkrácení doby cestování po Evropě, v případě, že dojde k odcizení auta, zvýší se šance na jeho nalezení díky SIS. Vše má i svá rizika, která vznikla právě proto, že byly zrušeny kontroly na vnitřních hranicích, např. nekontrolovatelný obchod se zakázaným zbožím, nelegální migrace, volný pohyb osob spojených s kriminálními činy (pašeráci drog, překupníci zbraní, obchodníci s lidmi atd.). Kriminalita je jedním z problémů schengenského systému. To si žádá posílení policie a justice, zefektivnění a zlepšení komunikace se zahraničními partnery atd. Z tohoto výčtu vyplývá, že naše členství v schengenském prostoru má svá pozitiva a negativa. Václav Klaus ještě před vstupem ČR do schengenského prostoru vyjádřil svůj postoj k těmto otázkám v projevu ze dne 6. 10. 2007: *„Vlastenectví není žádný bezduchý nacionalismus. Vlast ale není ani imaginární věci bez vymezení, bez vykolíkových hranic, pouhá myšlenková entita, jak se nám kdosi snaží namluvit. Nebudu možná populární, ale s pokrčením ramen se dívám na vstup do Schengenu. Každému se zdá, jak vydělá na tom, že neztratí tři minuty, aby na hranicích zastavil a ukázal nějakému úředníkovi pas. Ty minuty nestojí vůbec za řeč, to nejsou tři hodiny jako za komunismu. Divím se, že někdo tento efekt považuje za tak významný a vůbec si neklade otázku, co díky tomu ztrácí, co může být na opačné straně téže mince. Je to pro mě další pokus to vykolíkové území, které považuji za svou vlast, odkolíkovat a tvářit se, že to není důležité.“*¹⁰⁸

¹⁰⁷ Cestujeme v Evropě: Schengen. [on–line]. Brusel: Evropská komise, 2009 [cit. 2016-02-22].

Dostupné na: <http://ec.europa.eu/youreurope/nav/cs/citizens/travelling/schengen-area/index.html>

¹⁰⁸ Klaus: Vlastenectví není žádný bezduchý nacionalismus. *Magazín Práva* [online]. 2007, **2007**, 1 [cit. 2016-02-22]. Dostupné z: <http://euportal.parlamentnilisty.cz/Articles/1868-klaus-vlastenectvi-neni-zadny-bezduchy-nacionalismus.aspx>

Michal Tomášek, profesor Právnické fakulty Univerzity Karlovy zastává názor, že „zapojení ČR a dalších 8 nových členských zemí EU do schengenského prostoru za velkou míru vyjádření důvěry v rámci stávající úpravy evropského práva. Členské státy si navzájem důvěřují tak, že jejich právní řády znají takové mechanismy, které zaručují rovnou míru ochrany základních práv a svobod na svém území a příslušný standard ochrany bezpečnosti.“¹⁰⁹

Z těchto slov, které prohlásily osobnosti, které veřejně vystupují, lze usoudit, že neexistuje jednotný názor na vstup ČR do schengenského prostoru. Každopádně tento akt má své pozitivní a negativní stránky. Tyto stránky rozeberu v dalších podkapitolách. Významným měřítkem pro tuto práci se stane poslední kapitola, ve které se budu přímo zabývat názorem českých občanů na problematiku spojenou se vstupem ČR do Schengenu.

3.3 Ekonomické dopady

Mezi jednoznačně pozitivní dopad na ekonomiku patří především cestovní ruch a příjmy z něj, které plynou z turistiky. Díky zrušení hranic osoby cestují i za kulturou, památkami a navštěvují restaurace především na místech, které jsou pro turisty atraktivní, jako Český Krumlov, Praha, Brno atd. Díky Schengenu se rozvíjí i vzájemná spolupráce s příhraničními obcemi a městy na obou stranách hranic.¹¹⁰ Příjezdy zahraničních turistů v roce 2015 vzrostly o 7,3%. Podle statistik v minulém roce bylo v ČR ubytováno celkem 8,7 miliónů zahraničních turistů, kterým schengenský prostor umožňuje snadnější příjezd i odjezd do českých turistických destinací. ČR má totiž dlouhodobě mezi zahraničními turisty pověst *bezpečné destinace*.¹¹¹ To, že měl vstup do schengenského prostoru pozitivní vliv především na příhraniční oblasti, dokazuje i článek deníku Dnes. Jsou v něm vyjádřeny různé postoje především majitelů restauračních zařízení, kteří registrují nárůst zahraniční klientely od doby vstupu. Pozadu nezůstávají také české památky v těchto oblastech.¹¹² Například kastelánky zámku Jánský vrh se vyjádřila, že „oproti loňsku přibylo přes 2 tisíce lidí. Jedná se hlavně o

¹⁰⁹ TOMÁŠEK, Michal. Vstup do Schengenu z pohledu právníka. In Institut Václava Klause, Loužek (ed.). *Vstup do Schengenu: Výhody a nevýhody sborník textů*. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2008, s. 17

¹¹⁰ Co přinese Schengen? [on-line] Praha: Ministerstvo vnitra, září 2006 [cit. 2016-02-22]. Dostupné na: <http://www.mvcr.cz/azyl/schengen/letak_coprinese.pdf>

¹¹¹ *Příjezdy zahraničních turistů vzrostly o 7,3%* [online]. Praha: Czechtourism, 2016 [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.czechtourism.cz/pro-media/tiskove-zpravy/prijeddy-zahranicnich-turistu-vzrostly-o-7,3-proce/>

¹¹² HÁNYŠ, Rostislav. Rok poté: Schengen funguje. *MF DNES – Střední Morava*. 1. prosince 2008, s. D3

polské turisty, kteří přijíždějí přes Travnou.“¹¹³ Situace je podobná i z opačného hlediska, když je pro české občany snazší jet nakupovat do Polska, kde je dle jejich názoru *levněji*. Tento názor vyjádřila paní Šajbenová, když řekla že *„jezdí nakupovat do sousedních Slawniowic uhlí, protože je tam levnější a taky ušetří na dopravě.*“¹¹⁴ Pozitivně vnímají vstup ČR do Schengenu i v dalších obcích. Například starostka obce Vidnava Eva Vaníčková řekla, že *„Schengen pro nás znamená větší pohyb turistů a na nakupujících, takže přínos z pádu hranice mají i naši obchodníci.*“¹¹⁵ Pozitivní vliv lze spatřovat oboustranně, což dokládá i starosta obce Jarnoltowa Wiesław Patczyk. Ten prohlásil: *„Vstup do Schengenu vnímají pozitivně jak na Jesenicku, tak i v obcích na polské straně. Teď můžeme bez problémů k vám a vy k nám. U nás jsou levnější jedny věci a u vás zase jiné.*“¹¹⁶ Z tohoto můžeme usoudit, že ekonomický vliv schengenské dohody není nezanedbatelný. Lidé jsou nyní mnohem přístupnější cestovat za různými potřebami i přes hranice a tím pádem zlepšují výkonnost ekonomiky. Má to ovšem i negativa, jelikož čeští občané mají lepší podmínky pro obstarávání svých potřeb v zahraničí, a tudíž do státní pokladny neproudí příjmy z DPH.

Jednoznačně pozitivní vliv na rozvoj turistiky v rámci Schengenu má i zavedení jednotného víza, které lze použít nejen pro stát, ve kterém byl vydán, ale také k návštěvě všech zemí schengenského prostoru. Důvod pro tento pozitivní vliv představuje odstranění administrativních bariér pro zahraniční cestování v rámci EU, pozitivní vliv mělo i zlepšení image ČR vůči zahraničí.¹¹⁷ Negativa v této oblasti představuje odliv českých turistů do zahraničí, který je velmi viditelný především v období, kdy v ČR není vhodné počasí pro danou sezónu. Tuzemští hoteliéři pak mají velký odliv tuzemských turistů, což bylo cítit v letošní zimě, kdy sněhové podmínky neodpovídaly standardům. Podle analytika Jaromíra Beránka se raději čeští turisté z důvodu špatných sněhových podmínek vydají do Alp, což jim usnadňuje právě členství ČR v schengenském prostoru.¹¹⁸

¹¹³ HÁNYŠ, Rostislav. Rok poté: Schengen funguje. *MF DNES – Střední Morava*. 1. prosince 2008, s. D3

¹¹⁴ HÁNYŠ, Rostislav. Rok poté: Schengen funguje. *MF DNES – Střední Morava*. 1. prosince 2008, s. D3

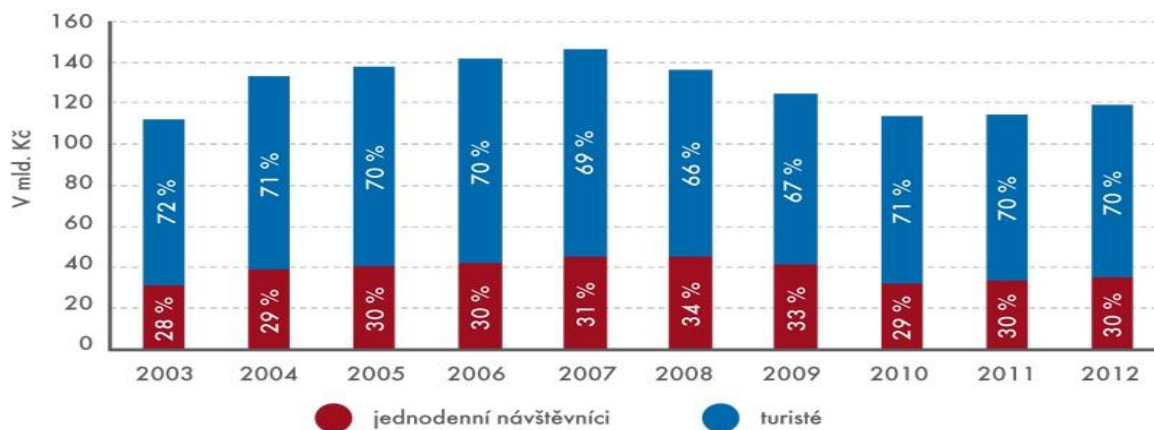
¹¹⁵ KRČOVÁ, Danuše. Schengen po roce přinesl hen výhody. *Hranický deník: nezávislé noviny*. 29. prosince 2008, s. C7

¹¹⁶ KRČOVÁ, Danuše. Schengen po roce přinesl hen výhody. *Hranický deník: nezávislé noviny*. 29. prosince 2008, s. C7

¹¹⁷ *Cestovní ruch pro všechny* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2008 [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: www.mmr.cz/getmedia/4fa1846e-ee0c-40d7-ae2e-./GetFile14_1.pdf

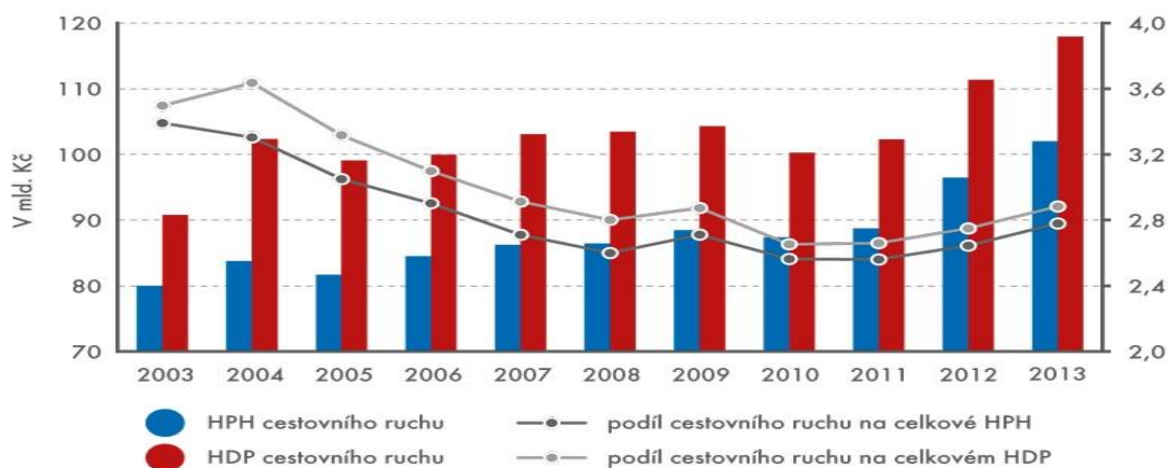
¹¹⁸ *Skiareály letos přijdou kvůli teplé zimě o 20 miliard* [online]. Praha: zpravy.aktualne.cz, 2016 [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/domaci/skiarealy-letos-prijdou-kvuli-teple-zime-o-20-miliard/r~c12c8ad896ec11e3879b0025900fea04/>

Turistika pro ČR představuje nemalý přínos do státního rozpočtu. Do ČR každoročně zamíří kolem 25 mil. turistů a bylo spočítáno, že v roce 2012 zde každý průměrně utratil 1369 Kč za den. Na následujícím grafu si můžete povšimnout vývoj spotřeby turistů v ČR. Údaje jsou poznamenány finanční krizí, která probíhala od roku 2008, a její dopady můžeme vnímat i dnes.¹¹⁹

Obr. 4 Zdroj: ČSÚ

V grafu č. 2 ukazují, že cestovní ruch vstupem ČR do Schengenu výrazně přispívá do hrubé přidané hodnoty (HPH) a hrubého domácího produktu (HDP) v podílu na národním hospodářství ČR. Cestovní ruch se podílí 3% na HDP a zaměstnává okolo 230 tis. lidí. Vstupem do Schengenu se sice vlivem finanční krize propadá, ale od roku 2011 výrazně roste.¹²⁰

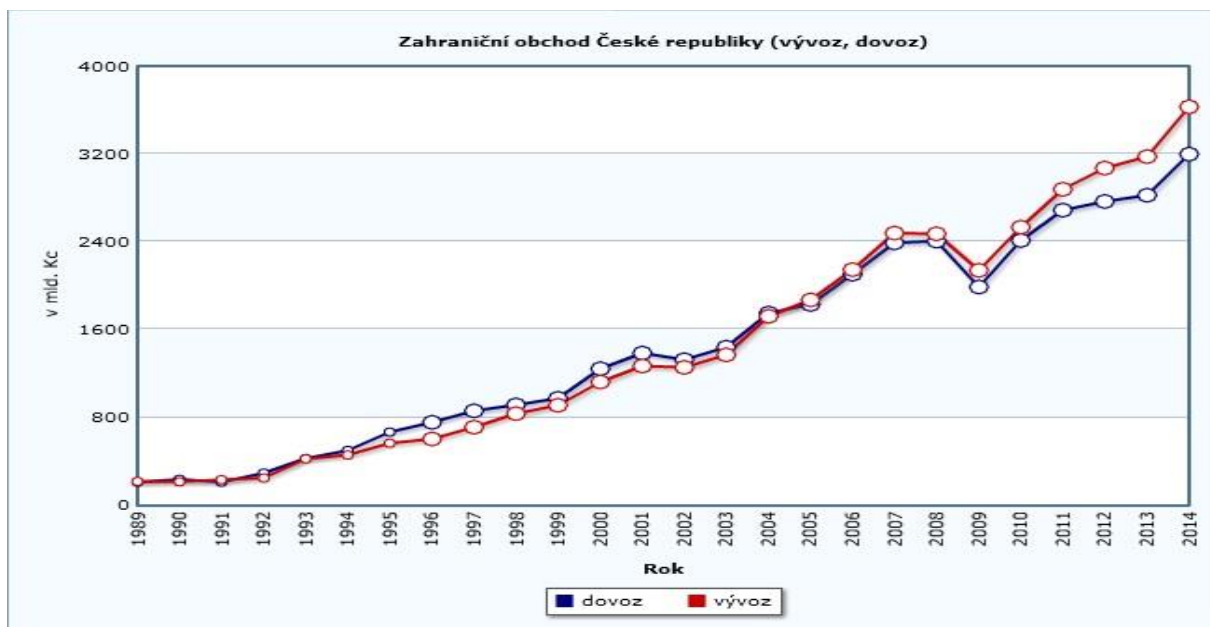

Obr. 5 Zdroj: ČSÚ

¹¹⁹ *Za co u nás cizinci utrácejí?* [online]. Praha: Statistika a my - Měsíčník ČSÚ, 2014 [cit. 2016-04-23]. Dostupné z: <http://www.statistikaamy.cz/2014/05/za-co-u-nas-cizinci-utraceji/>

¹²⁰ *Kolik vydělává tuzemský cestovní ruch?* [online]. Praha: Statistika a my - Měsíčník ČSÚ, 2015 [cit. 2016-04-23]. Dostupné z: <http://www.statistikaamy.cz/2015/04/kolik-vydelava-tuzemsky-cestovni-ruch>

Zahraniční obchod představuje po ČR důležitou oblast, jelikož je ČR země vývozní, což znamená, že více zboží vyveze, než doveze, tak se dá říci, že vývoj v této oblasti je pro ni významný. Na následujícím grafu lze spatřit, že kromě propadu mezi léty 2008 – 2010 lze vstup do Schengenu hodnotit pozitivně, jelikož dochází k rapidnímu nárůstu jak dovozu, tak vývozu.

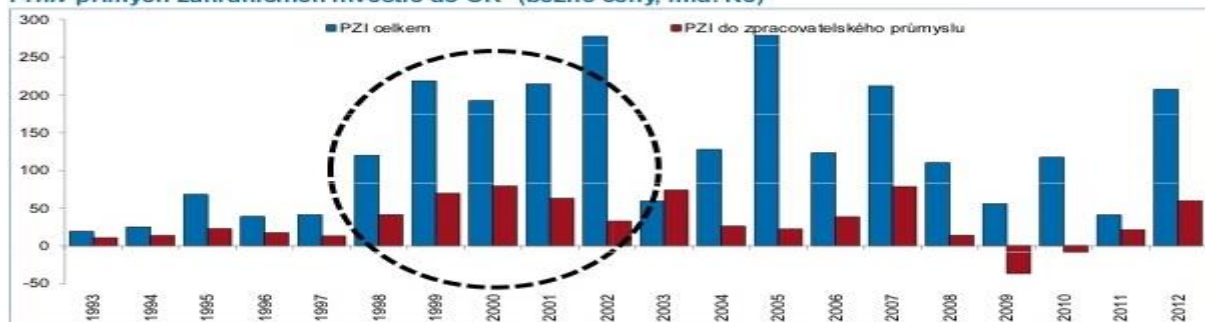
Obr. 6 Zdroj: ČSÚ

Vývoj zahraničních investic vstupem ČR do Schengenu nezaznamenal výraznější pokrok, spíše naopak vlivem finanční krize zaznamenal propad. V posledních letech dochází k opětovnému růstu zahraničních investic.

Přímé zahraniční investice

	1993–1997	1998–2002
Přiliv PZI* celkem	192,1 mld. Kč	1 023,5 mld. Kč
Přiliv PZI* do zpracovatelského průmyslu	77,2 mld. Kč	285,7 mld. Kč

Přiliv přímých zahraničních investic do ČR* (běžné ceny, mld. Kč)

Obr. 7 Zdroj: ČSÚ

V současné době se také ČR potýká s odchodem zdravotníků a lékařů do zahraničí, což se negativně podepisuje na personálním obsazení především na odborných pracovištích ve velkých nemocnicích.¹²¹

Na druhou stranu by případný rozpad schengenského prostoru nejvíce postihl právě Českou republiku, která se vyznačuje spolu se Slovenskem nejvyšší intenzitou pohybu zboží přes hranice, která se měří objemem exportu k HDP a patří také mezi šestici zemí, pro kterou představuje podíl na celkovém zahraničním obchodě více než 70%. Po vstupu ČR do Schengenu narostl zahraniční obchod v letech 2005 až 2014 o více než 70% a vývoz má po odečtení dovozu podíl více než 40% na celkovém růstu ekonomiky. Dle analýzy UniCredit Bank by konec schengenského prostoru citelně ČR poznamenal. Pokles exportu by pro ČR znamenal ztrátu 0,25% HDP, což číselně představuje asi 12 miliard ročně. Dále tato analýza uvádí, že u lidí z přeshraničních oblastí, kteří dojíždějí do práce přes hranice, by konec Schengenu patrně znamenal problémy a od takového zaměstnání je odradil. To by přispělo by růstu nezaměstnanosti v těchto oblastech.¹²²

Z uvedených příkladů lze usoudit, že míra pozitiv a negativ se téměř stírá a je na každém posoudit, jaký měl dopad z ekonomického hlediska vstup do schengenského prostoru. Pro někoho měl vstup pozitivní dopad, pro jiného nikoliv a pro stát z uvedených údajů má spíše pozitivní.

3.4 Bezpečnostní rizika

V současné době je velice vážným problémem především přerozdělování emigrantů a důsledky jejich migrace na ekonomiku zemí, do kterých vstupují. V článku 69 Reformní Lisabonské smlouvy je zakotven princip společné imigrační politiky, jejíž cílem je zajistit ve všech etapách účinné řízení migračních toků, které se řídí zásadou solidarity a spravedlivého rozdělení odpovědnosti mezi členskými státy, a to i na úrovni finanční.

¹²¹ MUDr. Pavel Vávra o odchodu lékařů do zahraničí na *Radizurnálu* [online]. Praha: Radiožurnál, 2010 [cit. 2016-02-22]. Dostupné z: <http://zdravi.e15.cz/denni-zpravy/z-domova/mudr-pavel-vavra-o-odchodu-lekaru-do-zahranici-na-radizurnali-454483>

¹²² *Na rozpad schengenu by nejvíce doplatilo Česko a Slovensko* [online]. Praha: Novinky.cz, 2016 [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/domaci/394925-na-rozpad-schengenu-by-nejvice-doplatilo-cesko-a-slovensko.html>

Názor Petříka z roku 2008 na imigrační politiku byl už v té době skeptický. Báł se možného problému s přerozdělováním imigrantů. Správně odhadl, že dle zásady solidarity, na kterých stojí celá EU, by mohlo dojít k tomu, že Brusel bude moci přerozdělovat kvóty určující, kolik imigrantů mají jednotlivé státy přijmout.¹²³ Bohužel se jeho slova potvrdila. Nastala doba, kdy Brusel jednotlivým státům schengenského prostoru určil kvóty pro příjem imigrantů, kteří do Evropy putují z Afriky. Kvóty již byly schváleny 22. 9. 2015. Na schůzce ministrů vnitra konfigurace Rady EU pro spravedlnost a vnitřní věci států většinou hlasů schválily jednorázové krizové rozdělení 120 tis. žadatelů o azyl z Řecka a Itálie mezi státy EU. Česko, Slovensko, Maďarsko a Rumunsko bylo přehlasováno. Finsko se hlasování zdrželo. Jean Asselborn, ministr zahraničí Lucemburska, na tiskové konferenci prohlásil: *„že právo na azyl je jednou ze společných hodnot Unie. Kdybychom to neudělali, byla by Evropa ještě více rozdělená a její věrohodnost ještě více podkopána.“*¹²⁴ K těmto 120 tis. migrantů musíme přičíst dalších 40 tis. Síránů a Eritrejců, o kterých se EU dohodla už v červnu. ČR přidělily kvóty 1215 migrantů z Řecka a 376 z Itálie, celkem tedy 1591 uprchlíků. Na tyto kvóty reagoval premiér Bohuslav Sobotka: *„kvóty nebudou fungovat a nijak nás neposouvají při řešení skutečných příčin migrační krize, je to jen šidítka pro veřejnost v zemích, které jsou cílem současného migračního proudu.“*¹²⁵ Předseda lidovců Pavel Bělobrádek také nesouhlasí s principem kvót. *„Kvóty podle něj narušují suverenitu států a jsou nelogické. Evropa se podle něj musí soustředit na pomoc uprchlíků v zemích, odkud pochází, zajistit své hranice a bojovat proti pašerákům. Mrzí mě, že Polsko hlasovalo v rozporu s tím, na čem jsme se shodli ve V4.“*¹²⁶ K boji proti kvótám se připojila i ODS a komunisté, čili strany, které jsou v momentální opozici. Podle předsedy ODS Petra Fialy nemůže evropská Unie říci, že o podobných záležitostech se nyní bude rozhodovat kvalifikovanou většinou a nikoliv jednohlasně. Strana tak vyzvala vládu, aby se připojila k podání žaloby k evropskému

¹²³ PETŘÍK, Lukáš. Schengen jako nástroj bruselské centralizace. In Institut Václava Klause, Loužek (ed.). *Vstup do Schengenu: Výhody a nevýhody sborník textů*. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2008, s. 40-41.

¹²⁴ *Kvóty schváleny. Brusel rozdělí 120 tisíc migrantů* [online]. Praha: Týden, 2015 [cit. 2016-02-27]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/zive-kvoty-schvaleny-brusel-rozdeli-120-tisic-migrantu_356420.html

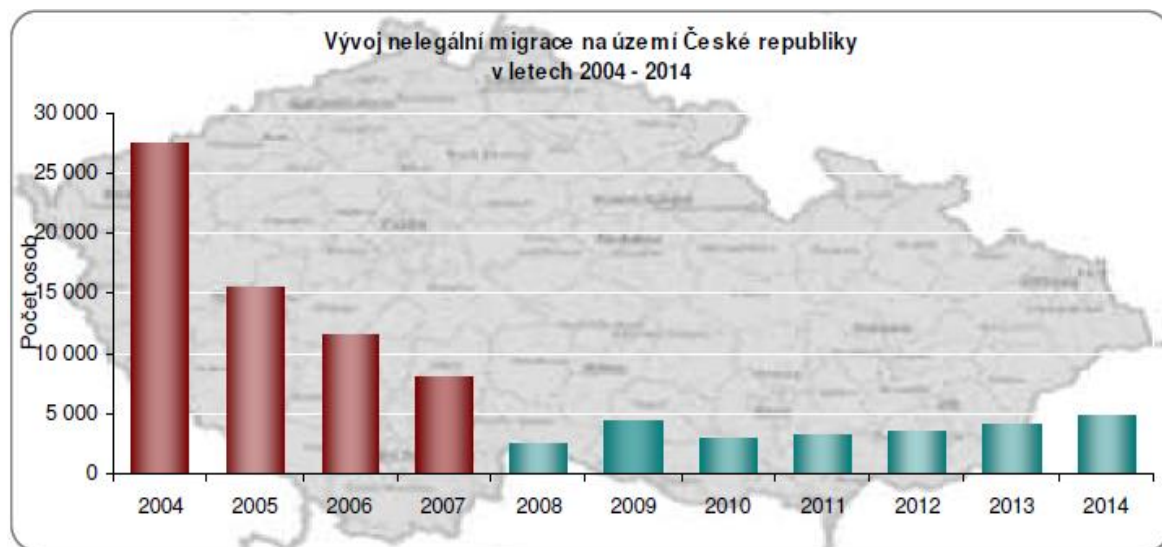
¹²⁵ *Uprchlické kvóty? Jen šidítka pro veřejnost, kritizuje Sobotka bruselský verdikt* [online]. Praha: Lidovky, 2015 [cit. 2016-02-27]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/ministri-vnitra-rozhodli-spatne-kvoty-krizi-neresi-mini-sobotka-py4-/zpravy-domov.aspx?c=A150922_203049_in_domov_ELE

¹²⁶ *Uprchlické kvóty? Jen šidítka pro veřejnost, kritizuje Sobotka bruselský verdikt* [online]. Praha: Lidovky, 2015 [cit. 2016-02-27]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/ministri-vnitra-rozhodli-spatne-kvoty-krizi-neresi-mini-sobotka-py4-/zpravy-domov.aspx?c=A150922_203049_in_domov_ELE

soudnímu dvoru.¹²⁷ Po útocích teroristů ze dne 13. 11. 2015 se europoslanci vyslovili jednoznačně pro lepší ochranu vnějších hranic Schengenu, lepší monitorování osob zapojených do bojů v Sýrii a zlepšení celkové výměny informací. Je nutná v této souvislosti efektivnější spolupráce všech členských států EU.¹²⁸

V souvislosti s nelegální migrací jsou od roku 2008 sledovány dvě kategorie. První kategorie je nelegální překročení vnějších schengenských hranic a druhou kategorií je nelegální pobyt osob, které zde porušují zákonem předepsané podmínky. V současné době se ČR stává pro mnohé osoby mimo schengenský prostor zemí cílovou, avšak je i nadále využívána cizinci k nelegální migraci do dalších zemí EU, např. Německa, VB atd. Rok 2014 z dlouhodobého vývoje nelegální migrace vykazuje nejvyšší roční počet nelegálních migrantů po vstupu ČR do schengenského prostoru. V tomto roce bylo zajištěno celkem 4822 osob při nelegální migraci na území ČR, 4641 osob bylo odhaleno při nelegálním pobytu a 181 osob bylo zajištěno při nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici.¹²⁹ K tomuto přikládám i tabulku, ve které je možno vidět pozitivní vliv schengenu na snížení nelegální migrace.

Tabulka vývoje nelegální migrace na území ČR v letech 2004-2014

Obr. 8 Zdroj: Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2014 [online]. Praha: Ministerstvo vnitra, 2015 [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/migracni-a-azylova-politika-ceske-republiky-470144.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D>

¹²⁷ *At' vláda dál bojuje proti uprchlickým kvótám, požaduje ODS i komunisti* [online]. Praha: Lidovky, 2015 [cit. 2016-02-27]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/ceska-vlada-by-mela-dal-bojovat-proti-kvotam-v-eu-rika-opozice-p59-/zpravy-domov.aspx?c=A150929_152232_In_domov_ELE

¹²⁸ *Čeští europoslanci k útokům v Paříži: EU se musí lépe chránit* [online]. Brusel: Euractiv, 2015 [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/cr-v-evropske-unii/clanek/utoky-v-parizi-013005>

¹²⁹ *Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2014* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra, 2015 [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/migracni-a-azylova-politika-ceske-republiky-470144.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D>

Statistiky za rok 2015 ještě nebyly zveřejněny, ale při současné migrační krizi se očekává další nárůst nelegální migrace. ČR, jak již bylo zmíněno, nepředstavuje pro nelegální migraci cílový stát, a tudíž zde nejsou očekávaná velká bezpečnostní rizika, která s sebou tato nelegální migrace přináší. Z vlastního průzkumu zveřejněného ve čtvrté kapitole můžu prozradit, že pro obyvatele ČR představuje nárůst nelegální migrace obrovský problém a považují to za největší negativum Schengenu.

3.5 SIS a jeho dopad na ČR

Od 9. 4. 2013 je v ČR spuštěn SIS II. Tento systém se rozšířil oproti původnímu SIS I. o nové funkce např. využití biometrických prvků (fotografie, otisky prstů) a nově také obsahuje evropský zatýkací rozkaz. Tento systém obsahuje více než 46 mil. záznamů. Největší objem dat představují záznamy k hledaným nebo ztraceným dokladům. ČR v této oblasti má téměř 2 milióny záznamů, takže lze snadno usoudit, že se snižuje nebezpečí z jejich ztráty, jelikož jsou díky tomuto snadněji dohledatelné a tudíž špatně zneužitelné.¹³⁰

Policisté ČR díky novým prostředkům zadrželi více než 1,5 mil. mezinárodně hledaných osob (většinu na základě evropského zatýkacího rozkazu), zajistili a předali zahraničním orgánům 12 tis. hledaných osob a našli více než 100 dětí pohřešovaných v cizině.¹³¹ Další pozitivní aspekt lze spatřit u kradených automobilů. Jen za první tři měsíce po tom, co se ČR připojila k SIS, se podařilo odhalit velké množství kradených aut. Petr Gruber z policejního prezidia sdělil: „podle poslední statistiky, kterou máme k dispozici, se podařilo odhalit přes 240 kradených aut.“¹³² Do poloviny roku 2012 tento počet narostl na více než 2 a půl tis. aut. Zajímavá je i statistika vyhledání osob ze zahraničí pro ČR. V roce 2006 to bylo 35 hledaných zločinců, v roce 2011 už se jednalo o 309. Na těchto příkladech lze spatřit jednoznačně pozitivní vliv.¹³³

ČR si za dobu své existence v Schengenu vydobyla dobré renomé ve využívání SIS v porovnání s ostatními státy a i pro občany má tento systém řadu pozitiv, negativa zdá se

¹³⁰ Spouští se Schengenský informační systém SIS II [online]. Praha: Ministerstvo vnitra, 2013 [cit. 2016-03-01]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/spousti-se-schengensky-informacni-system-sis-ii.aspx>

¹³¹ SIRENE působí v ČR pět let [online]. Praha: Policie ČR, 2012 [cit. 2016-03-01]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/sirene.aspx>

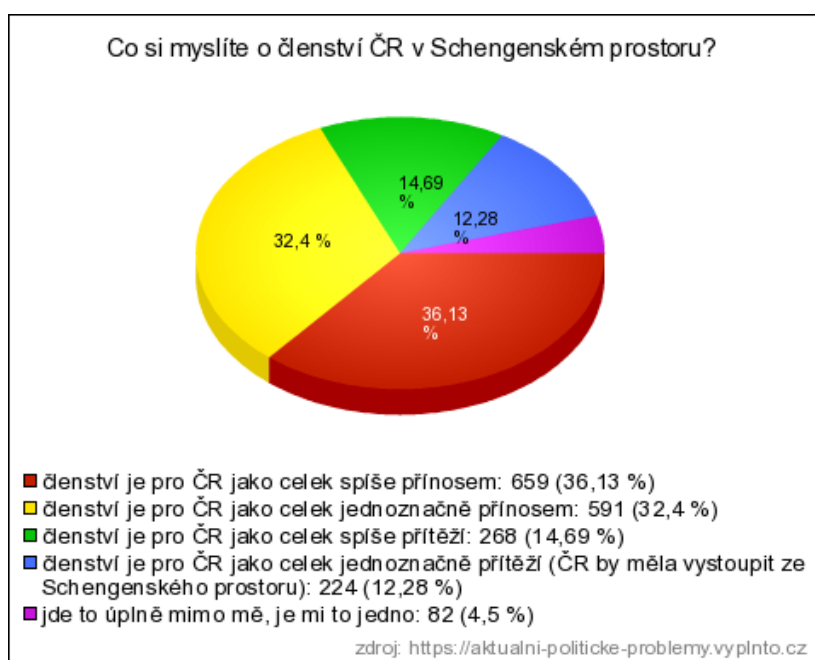
¹³² JANDA, Vojtěch. Schengen v ČR: 243 kradených aut za 3 měsíce. *Hranický deník: nezávislé noviny*. 2. prosince 2008, s. B9

¹³³ SIRENE působí v ČR pět let [online]. Praha: Policie ČR, 2012 [cit. 2016-03-01]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/sirene.aspx>

nejsou žádná. V rámci průzkumu uvedeného v praktické části práce jsem došel k poznatku, že občané si příliš neuvědomují pozitiva SIS ani samotný pojem SIS, což beru jako nedostatek a zároveň příležitost změnit povědomí o tomto systému v rámci informační kampaně. V jiné části výzkumu totiž občané vnímají jako negativa nárůst kriminality, ale příliš si neuvědomí, že v rámci tohoto systému dochází k výraznému potírání kriminální činnosti.

4. Průzkum veřejnosti ohledně vnímání Schengenu v ČR

Pro praktickou část mé práce jsem sestavil dotazník, pomocí kterého jsem zjišťoval vnímání občanů ČR problematiky Schengenu. Schengenský prostor je totiž primárně zaměřen hlavně na obyvatele zemí EU, přináší jim spoustu výhod, ale jak jsem již nastínil v teoretické části práce, tak se u něj objevují i určitá úskalí. Cílem tohoto průzkumu bylo zjistit, jestli obyvatelé vnímají Schengen spíše pozitivně, nebo negativně. Dále bylo úkolem dotazníku zjistit, co se občanům na Schengenu líbí, a co ne. Poslední část dotazníku byla věnovaná současné uprchlické krizi, protože se Schengenem úzce souvisí a dá se říci, že dost možná bude v budoucnu mít tato krize velký dopad na Schengen. Uprchlickou krizi jsem zahrnul do dotazníku také z důvodu, že způsobila negativnější vnímání Schengenu u řady občanů. Zatímco před vstupem ČR do Schengenu vnímali občané Schengen velice kladně, když celých 78 % obyvatel hlasovalo, že vnímají Schengen pozitivně¹³⁴, tak v roce 2015 už nadšení opadá. Největší problém, který to zapříčiňuje, je migrační krize, potažmo otevřené hranice, což se obyvatelům nelíbí. Výsledky z roku 2015 si můžete prohlédnout v obrázkovém grafu:

Obr. 9 Zdroj: *Aktuální politické problémy 2015* [online]. Brno: Průzkum veřejného mínění, 2015 [cit. 2016-03-09]. Dostupné z: <https://www.vyplnto.cz/realizovane-pruzkumy/aktualni-politicke-problemy/>

¹³⁴ *Češi přijímají vstup do Schengenu kladně a s klidem* [online]. Praha: Euroskop, 2007 [cit. 2016-03-09]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/38/7509/clanek/cesi-prijimaji-vstup-do-schengenu-kladne-a-s-klidem/>

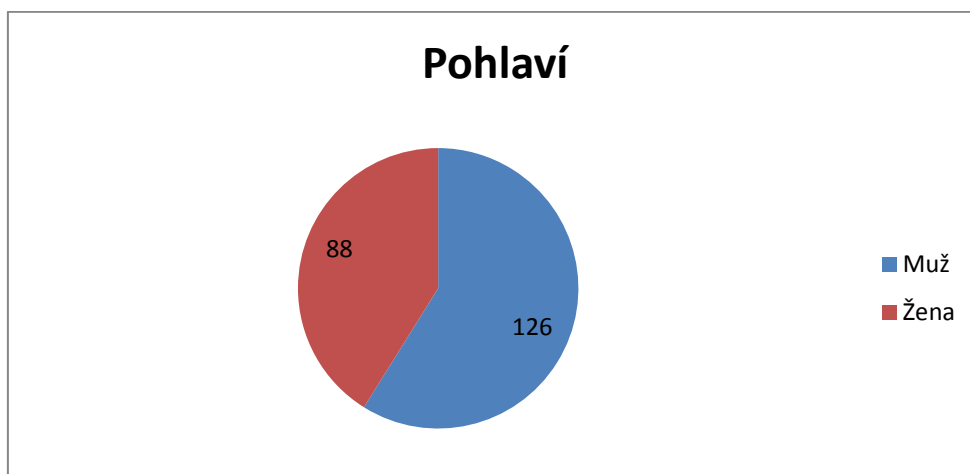
4.1 Cíle a metody průzkumu

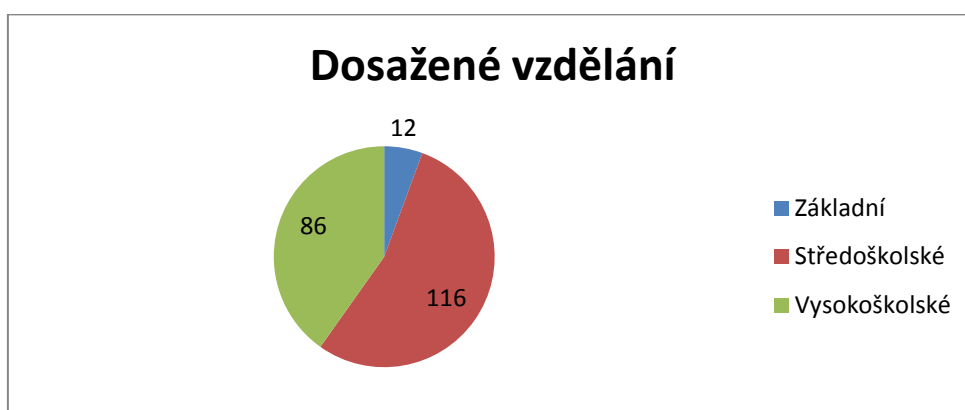
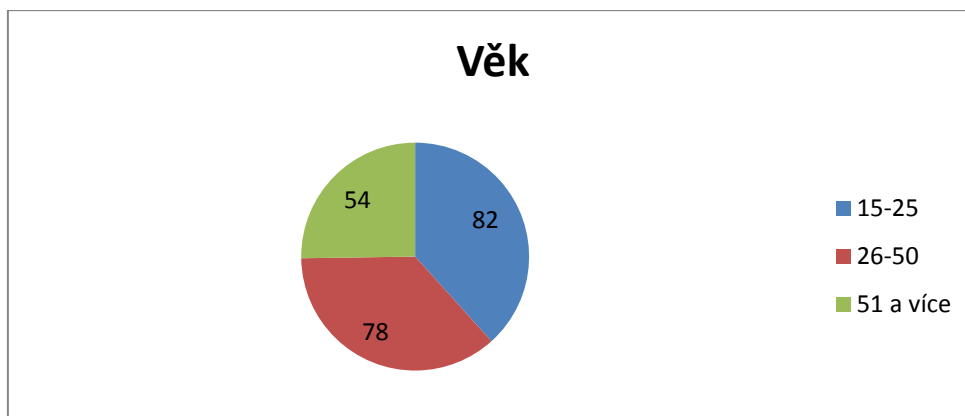
Základním cílem tohoto výzkumu je zjistit z co nejširšího vzorku respondentů jejich náhled na Schengen, a to především:

1. Zjistit informovanost ohledně Schengenu
2. Co pro občany znamená Schengen a jak ho vnímají
3. Jaké pozitivní a negativní aspekty vnímají občané ohledně Schengenu
4. Migrační krize a Schengen

Takto definovaný záměr souvisí především s hypotézou stanovenou na začátku práce, která bude na základě výsledků průzkumu vyhodnocena. Potřebné údaje byly zjišťované metodou dotazníku, pro který jsem vytyčil tři obecné otázky a pak osm konkrétních otázek vztahujících se k Schengenu.

Dotazník byl distribuovaný dvěma způsoby. Jeden způsob byl pomocí papírového formuláře a druhý způsob byl pomocí služby survio.com, která umožňuje elektronické zadávání dotazníku, které jsou pak rozšiřovány např. pomocí sociálních sítí nebo e-mailu. Celého průzkumu se zúčastnilo 214 lidí. U prvních tří otázek respondenti odpovídali na otázky typu určení pohlaví, věku a nejvyššího dosaženého vzdělání, abych dodal průzkumu i rozměr, co se týče vnímání jednotlivých skupin obyvatel. Výzkum probíhal v měsíci únoru roku 2016. Výsledky prvních tří otázek si můžete prohlédnout v následujících grafech:

Z uvedeného vyplývá, že jsem se snažil o co nejvyšší míru objektivity, tím, že mám v dotazníku zastoupeny různé skupiny obyvatelstva. Co se týče zastoupení pohlaví, tak mezi respondenty byl větší počet mužů. U věku se první dvě kategorie téměř shodují, třetí je zastoupena o něco méně. Co se týče vzdělání, tak největší zastoupení má středoškolské, ale vysokoškolské příliš nezaostává, základní je logicky zastoupeno nejméně.

U konkrétních otázek pak byly varianty, kde u otázek č. 1, 2, 3, 7 a 9 byla možná pouze jedna odpověď. U otázek č. 4, 5, 6 a 8 pak bylo možné volit více odpovědí. Zvolenou hypotézou této práce bylo, že:

1. *Občané vnímají Schengen v současné době a ve spojitosti s migrační krizí spíše negativně.*
2. *Občané vidí současnou uprchlickou krizi jako velký problém a přejí si větší ochranu hranic.*

Zhodnocení výsledků provedu u každé otázky zvlášť a to způsobem, že uvedu výsledky průzkumu a provedu jejich analýzu. V závěru této kapitoly výsledky zhodnotím celkově.

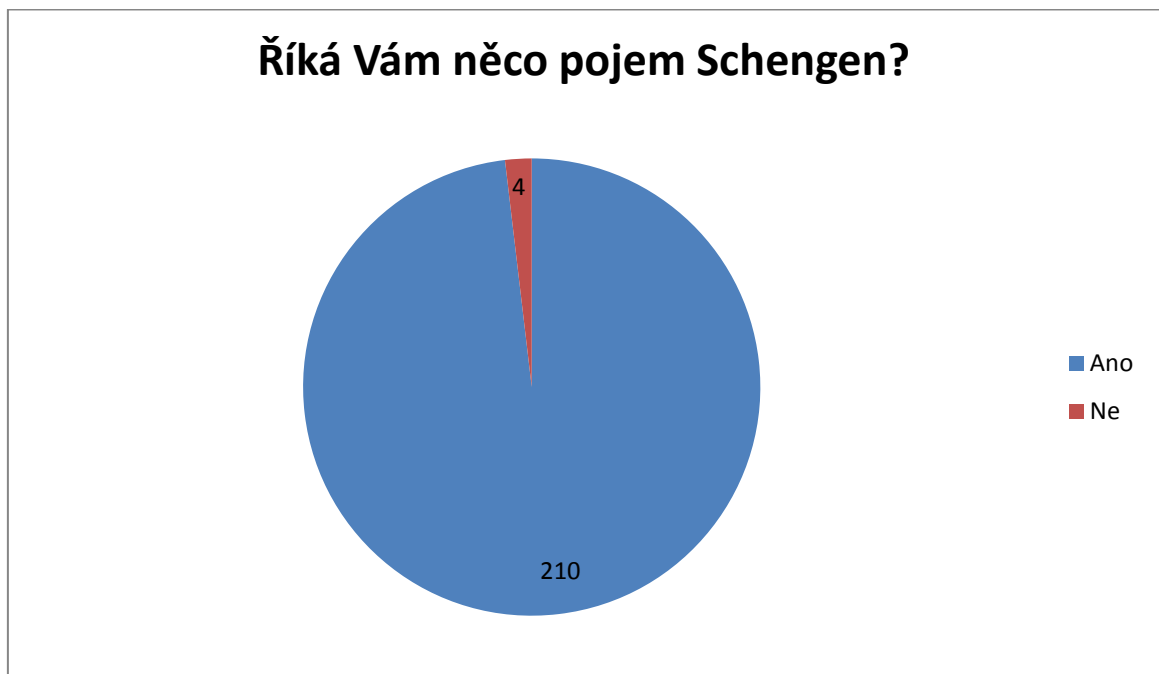
4.2 Výsledky výzkumu

1. Říká Vám něco pojem Schengen?

a) *Ano*

b) *Ne*

Touto otázkou jsem se zaměřil na samotný pojem Schengen, resp. jestli o něm mají občané ČR vůbec ponětí. Zde jsem se setkal s poměrně jednoznačnou odpovědí, když 210 respondentů odpovědělo ano a pouze 4 respondenti odpověděli, že ne. Navíc 4 respondenti, kteří odpověděli, že jim pojem Schengen nic neříká, patřili do věkové kategorie 51 let a více, ostatní kategorie znaly pojem Schengen.

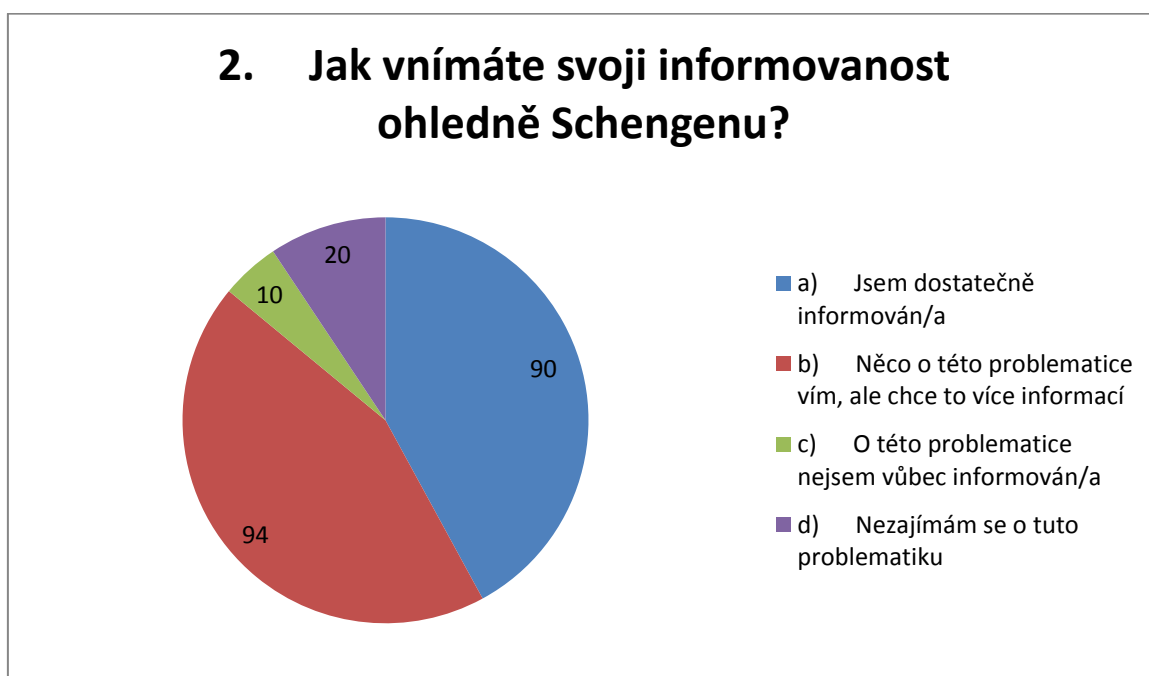

Zde se potvrdil můj předpoklad, že pojem Schengen je občanům ČR dobře známý. U 4 respondentů, kteří odpověděli, že ne, se jednalo o kategorii osob 51 let a více a tudíž zde existuje předpoklad, že už jsou příliš staří, než aby jim tento pojem něco říkal.

2. Jak vnímáte svoji informovanost ohledně Schengenu?

- a) Jsem dostatečně informován/a
- b) Něco o této problematice vím, ale chce to více informací
- c) O této problematice nejsem vůbec informován/a
- d) Nezajímám se o tuto problematiku

Touto otázkou jsem zkoumal, do jaké míry jsou občané ČR informováni ohledně Schengenu. Zde se ukázalo, že i informovanost je na poměrně vysoké úrovni. 90 respondentů odpovědělo, že jsou dostatečně informováni, 94 by uvítalo více informací a pouze 10 respondentů odpovědělo, že nejsou o této problematice dobře informováni. 20 respondentů poté uvedlo, že je to nezajímá.

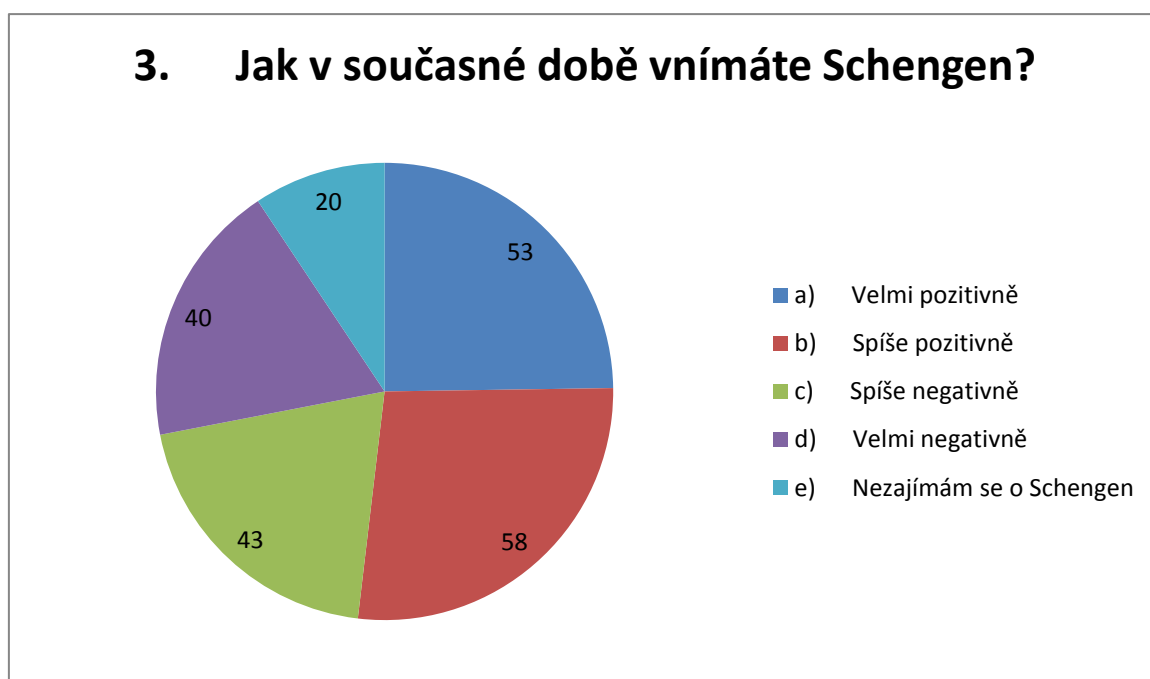

Zde se ukázala poměrně dobrá informovanost občanů ČR ohledně Schengenu. Význam tohoto bych přisuzoval hlavně médiím, která o této problematice hodně informují, a tudíž se potřebné informace dostávají k občanům. Co se týče jednotlivých kategorií, tak 100% dobrá informovanost byla mezi vysokoškoláky, poté už je to rozložené poměrově. Překvapila mě i vysoká informovanost mezi staršími lidmi, když přibližně polovina má o této problematice dobrý přehled. Ti co se o problematiku nezajímají, představují spíše nejmladší zvolenou kategorii a mají více základní vzdělání.

3. Jak v současné době vnímáte Schengen?

- a) Velmi pozitivně
- b) Spíše pozitivně
- c) Spíše negativně
- d) Velmi negativně
- e) Nezajímám se o Schengen

Tuto otázku považuji za zásadní pro celý průzkum, jelikož jsem si na ni chtěl potvrdit nebo vyvrátit hypotézu stanovenou pro tuto práci. Jako základní předpoklad jsem si stanovil, že občané budou na Schengen nahlížet spíše negativně, což se mi nepotvrdilo. 53 respondentů totiž vnímá Schengen velmi pozitivně a spíše pozitivně ho vnímá 58 dotázaných. Spíše negativně ho vnímá 43 respondentů a 40 ho vnímá spíše negativně. 20 respondentů se o Schengen nezajímá, což jsme mohli pozorovat i u předchozí otázky.

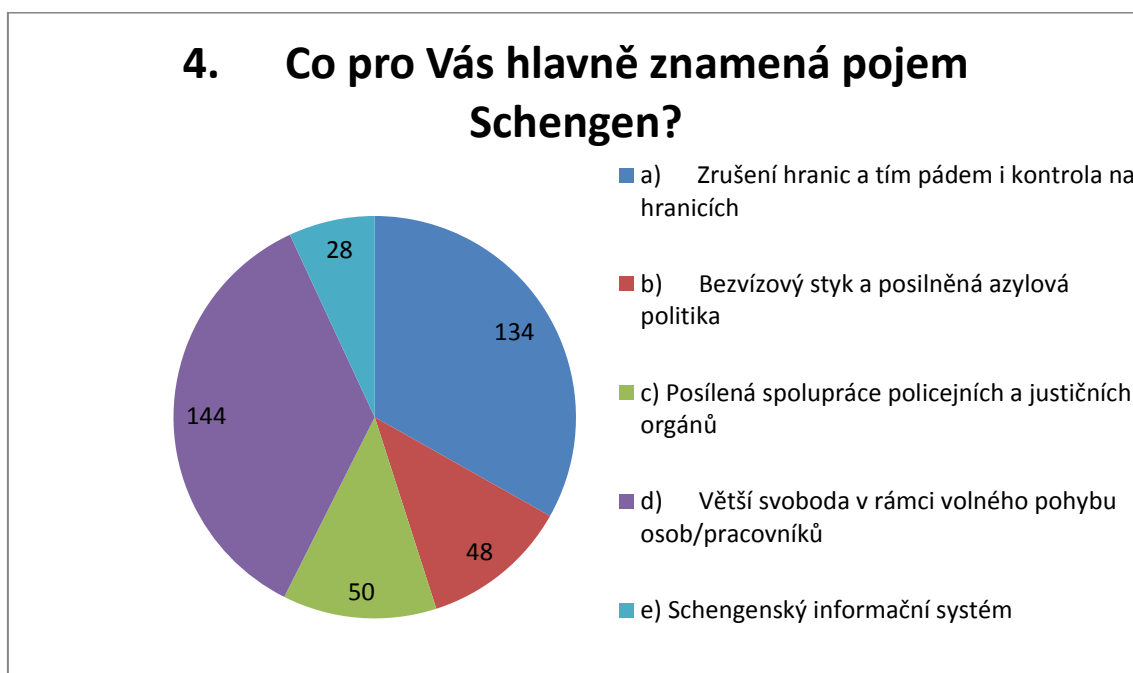

Zde lze vidět, že se moje hypotéza nepotvrdila, protože je situace ohledně nahlížení na Schengen nakloněná spíše na pozitivní stranu, i když ne úplně jednoznačně. Tento výsledek navíc koresponduje i s grafem, který jsem uváděl na začátku této kapitoly a který se týkal podobného dotazu a byl uskutečněn v roce 2015. Pozitivně tuto problematiku vnímali spíše lidé nejmladší kategorie se středoškolským vzděláním. U vysokoškoláků to bylo přibližně půl na půl, což lze přičíst faktu, že se o Schengen zajímají, a nejstarší věková kategorie se klonila k Schengenu spíše negativně, jelikož se k nim dostávají informace nejvíce z médií, kde je pohled na Schengen ne vždy úplně pozitivní.

4. Co pro Vás hlavně znamená pojem Schengen?

- a) Zrušení hranic, a tím pádem i kontrola na hranicích
- b) Bezvízový styk a posilněná azylová politika
- c) Posílená spolupráce policejních a justičních orgánů a z toho vyplývající větší pravděpodobnost odhalit přeshraniční a organizovaný zločin (např. lepší vyhledatelnost ukradeného auta atd.)
- d) Větší svoboda v rámci volného pohybu osob/pracovníků
- e) Schengenský informační systém obsahující informace např. ohledně hledaných osob ztracených věcí atd.

Otázka byla položena, abych zjistil, co vůbec pro občany Schengen znamená, které prvky vnímají jako jeho součást. U této odpovědi mohli dotázaní zaškrtnout více odpovědí. Možnost zrušení hranic dostala 134 hlasů, bezvízový styk 48 hlasů, posílená spolupráce policejních a justičních orgánů 50 hlasů, větší svoboda v rámci volného pohybu osob a pracovníků 144 hlasů a SIS dostalo od respondentů 28 hlasů.

Na této otázce lze jednoznačně vidět, že občané ČR mají o Schengenu v podvědomí hlavně zrušení hranic a větší svobodu v rámci volného pohybu osob a pracovníků. Co se týče jiných možností, tak ty zaškrtovali převážně prostřední věková kategorie a vysokoškolsky vzdělaní lidé, jelikož jsou to prvky Schengenu, o kterých je třeba být informován a mít o nich přehled.

5. *Jaká jsou podle Vás pozitiva členství ČR v schengenském prostoru?*

a) *Snazší cestování, další otevření evropského prostoru*

b) *Odpadnutí čekací doby na hraničních přechodech*

c) *Nové možnosti přeshraniční spolupráce (policejní a justiční spolupráce)*

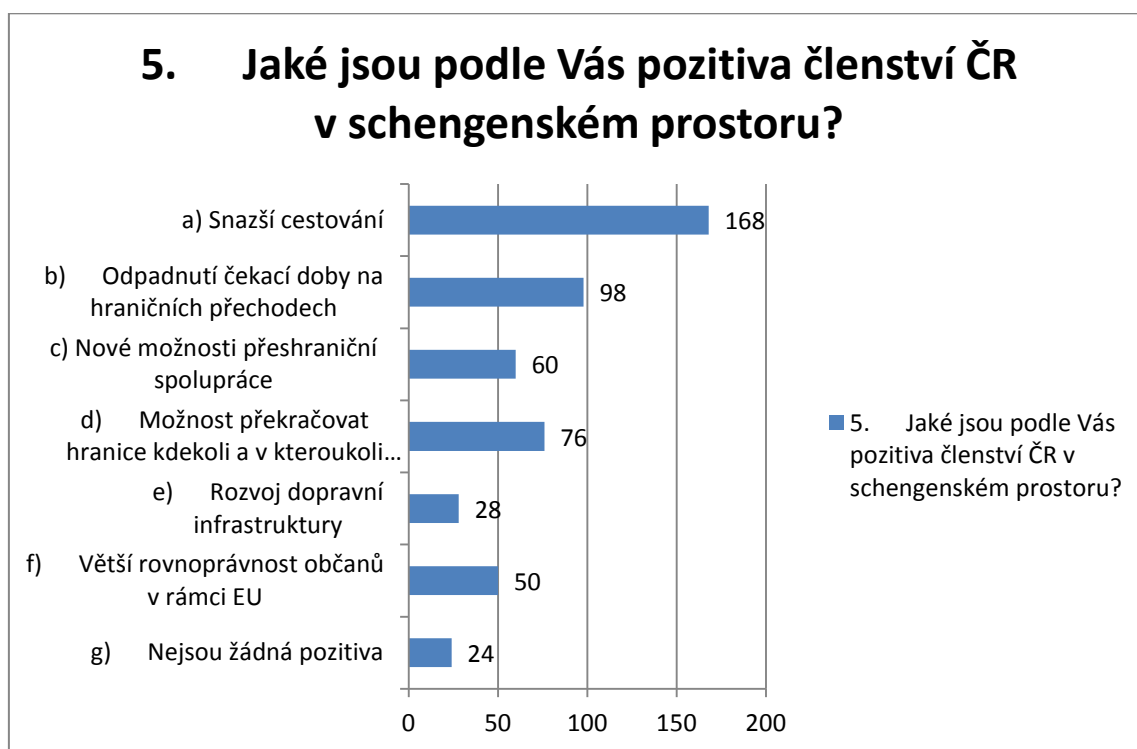
d) *Možnost překračovat hranice kdekoli a v kteroukoli dobu*

e) *Rozvoj dopravní infrastruktury*

f) *Větší rovnoprávnost občanů v rámci EU*

g) *Nejsou žádná pozitiva*

Otázku jsem koncipoval tak, abych zjistil, jaké pozitivní prvky nebo přínosy Schengenu vnímají občané nejvíce. Možnost a) dostala 168 hlasů, možnost b) 98 hlasů, 60 hlasů má možnost c), 76 hlasů možnost d). U možnosti e) bylo zaškrtnuto 28 hlasů, tudíž nejméně ze všech možností. Možnost f) dostala 50 hlasů. To, že Schengen nemá žádná pozitiva, se objevilo ve 24 případech.

U této otázky rovněž nejsou překvapivé odpovědi. Občané na Schengenu pozitivně vnímají hlavně snazší cestování a odpadnutí čekací doby na hranicích a také možnost svobodně překračovat hranice, což jsou pravděpodobně největší pozitiva Schengenu. Opět se zde objevuje to, co v předchozí otázce, že méně čitelné výhody Schengenu jako policejní a justiční spolupráce vnímají jako pozitivum převážně vysokoškoláci.

6. *Jaká jsou podle Vás negativa členství ČR v schengenském prostoru?*

a) *Vzrůst kriminality*

b) *Příliv nelegálních imigrantů*

c) *Příliv pracovních sil/zvýšení konkurence na pracovním trhu*

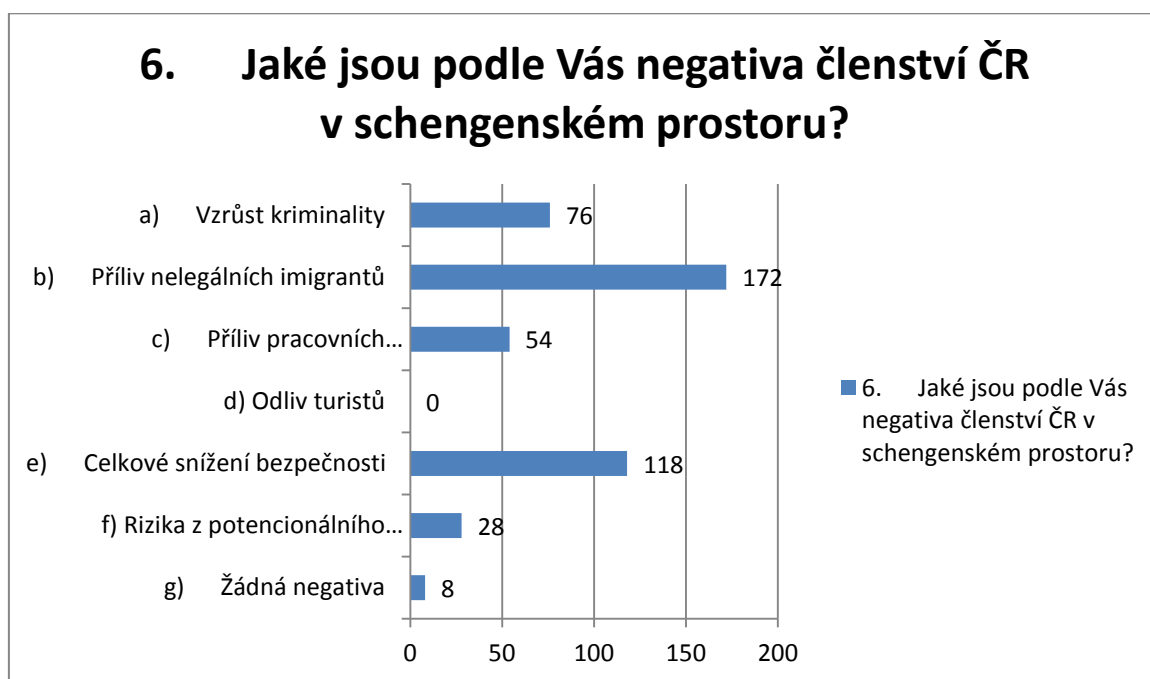
d) *Odliv turistů a s tím spojená možné utlumení podnikatelské činnosti v této oblasti*

e) *Celkové snížení bezpečnosti*

f) *Rizika z potencionálního úniku osobních údajů (Schengenský informační systém)*

g) *Žádná negativa*

Tuto otázku jsem koncipoval opačně než předchozí, abych zjistil, jaké negativní prvky nebo důsledky Schengenu vnímají občané nejvíce. Možnost a) dostala 76 hlasů, možnost b) 172 hlasů, tudíž nejvíce ze všech možností. 54 hlasů má možnost c), 0 hlasů dostala překvapivě možnost d). U možnosti e) bylo zaškrtnuto 118 hlasů. Možnost f) dostala 28 hlasů. To, že Schengen nemá žádná negativa, se objevilo v 8 případech.

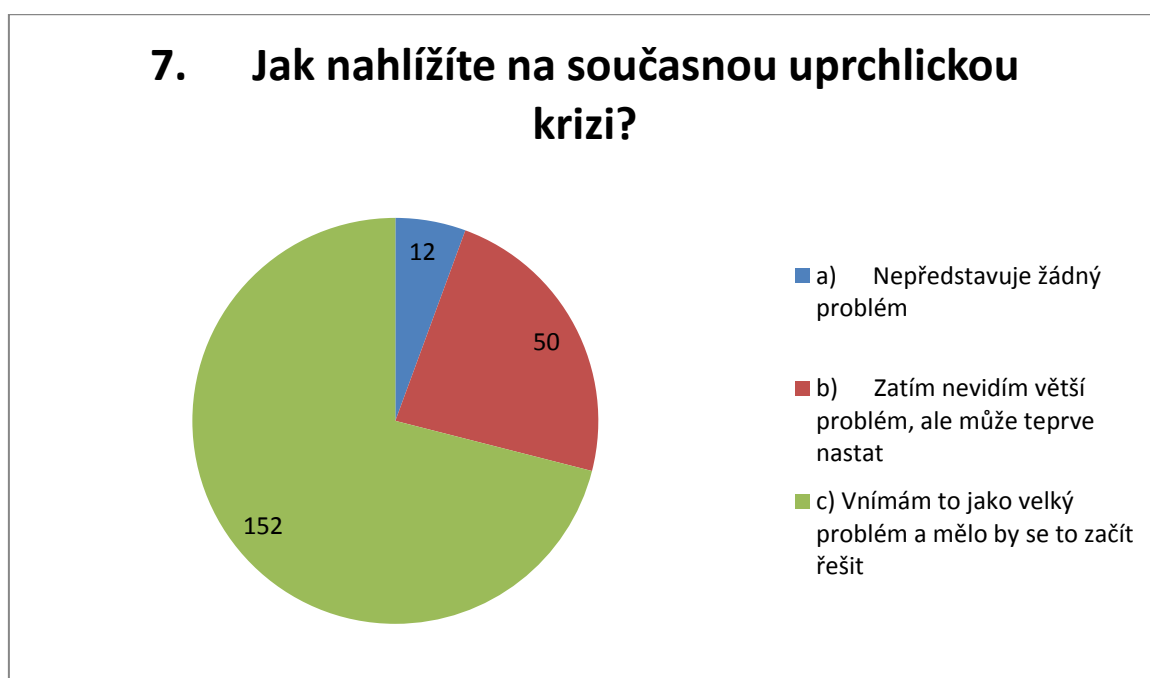

Zde už se naplno projevuje obava občanů ČR z negativních důsledků současné migrační krize, které nahrává schengenský prostor, potažmo otevřené hranice. Občané se nejvíce obávají přílivu nelegálních občanů a snížení bezpečnosti. Ostatní možnosti jsou opět spíše v režii vysokoškoláků. Zajímavá je 100 % odpověď u občanů starších 51 let u možnosti b), což potvrzuje, že se k nim dostávají informace především z médií, která vnáší paniku mezi občany. Překvapilo mě, že možnost d) nikdo nezaškrtnl, což příkládám tomu, že se výzkumu nezúčastnil žádný podnikatel ze sektoru turistiky.

7. Jak nahlížíte na současnou uprchlickou krizi?

- a) *Nepředstavuje žádný problém*
- b) *Zatím nevidím větší problém, ale může teprve nastat*
- c) *Vnímám to jako velký problém a mělo by se to začít řešit*

Touto otázkou jsem zjišťoval, zda se mi potvrdí, nebo vyvrátí má druhá hypotéza, že občané vnímají současnou uprchlickou krizi jako velký problém. První možnost zvolilo 12 respondentů. Možnost, že uprchlická krize zatím nepředstavuje větší problém, zaškrtnulo 50 respondentů. Jako velký problém tuto krizi vnímá 152 respondentů.

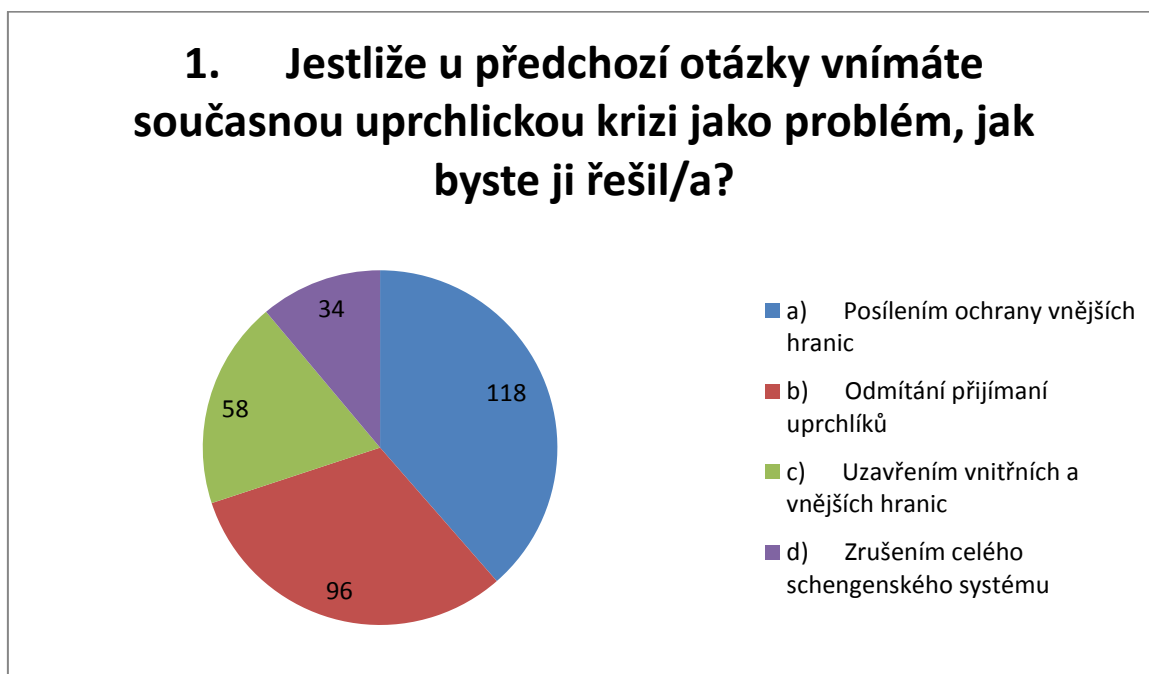

Má druhá hypotéza se potvrdila. Občané vnímají současnou uprchlickou krizi převážně jako velký problém. Občané, kteří v tom nevidí žádný nebo zatím malý problém, jsou spíše středoškolsky vzdělaní a pohybují se ve věku od 15 do 25 let. Lze to přisoudit tomu, že mezi touto skupinou existují zastánci této migrace a jsou otevřenější větší kulturní rozmanitosti, což pozorují převážně na sociálních sítích. Na druhou stranu starší občané ve věku 51 a více let vnímají krizi jako velký problém, což lze opět doložit získáváním informací převážně z médií. U vysokoškoláků je větší příklon vnímání uprchlické krize jako velkého problému, ale v menší míře se objevuje i to, že pro tyto lidi to nepředstavuje žádný nebo malý problém.

8. Jestliže u předchozí otázky vnímáte současnou uprchlickou krizi jako problém, jak byste ji řešil/a?

- a) Posílením ochrany vnějších hranic
- b) Odmítáním přijímání uprchlíků
- c) Uzavřením vnitřních a vnějších hranic
- d) Zrušením celého schengenského systému

Osmá otázka byla dobrovolná pro ty, kteří zvolili u předchozí otázky, že pro ně představuje současná uprchlická krize malý nebo velký problém. Opět se jedná o otázku, u které mohli respondenti zvolit více než jednu odpověď. 112 hlasů pro sebe získala možnost a), 96 pak možnost b). Možnost c) si zvolilo 58 respondentů a poslední možnost d) 34.

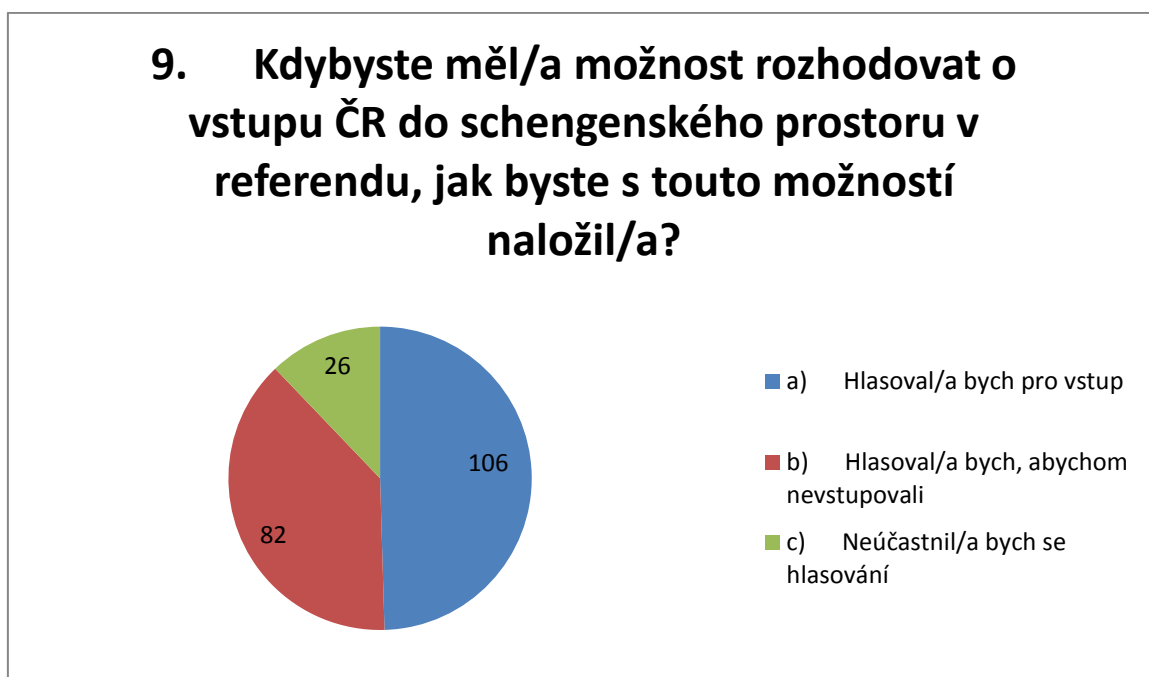

Zde mě překvapilo, že respondenti dávali přednost posílení ochrany vnějších hranic před zrušením celého schengenského systému, tudíž se zde opět nepotvrdila moje hypotéza, že občané ČR vnímají Schengen spíše negativně a tudíž by si přáli jeho zrušení. Zrušení celého schengenského systému si přejí hlavně starší obyvatelé, což je také důsledek toho, že nevyužívají výhody, které Schengen přináší prospěch, takže se ho snadno vzdají. Naopak mladší lidé dávají přednost především posílení ochrany vnějších hranic a odmítání přijímání uprchlíků. Vysokoškoláci volili ve velkém množství posílení ochrany hranic a odmítání uprchlíků, naproti tomu ti, kteří mají základní vzdělání, jsou převážně pro uzavření vnitřních hranic.

9. *Kdybyste měl/a možnost rozhodovat o vstupu ČR do schengenského prostoru v referendu, jak byste s touto možností naložil/a?*

- a) *Hlasoval/a bych pro vstup*
- b) *Hlasoval/a bych, abychom nevstupovali*
- c) *Neúčastnil/a bych se hlasování*

Poslední otázka byla položena hlavně ze zajímavosti, jak by občané rozhodovali nyní o vstupu ČR k schengenskému systému. Jedná se i o předzvěst budoucnosti, protože existuje určitá pravděpodobnost, že uprchlická krize vyvolá ve členských státech nutnost rozhodnutí, zda zůstat v Schengenu, či nikoliv a je dost možné, že kdyby toto nastalo, tak se bude rozhodovat v referendu. Pro vstup se vyslovilo 106 respondentů, proti vstupu 82. 26 respondentů by se hlasování neúčastnilo.

Ani u této otázky se moje hypotéza spíše nepotvrdila, většina respondentů by hlasovala pro vstup, takže Schengen pro ně má natolik velký význam, že i přes jeho nedostatky si přejí jeho zachování. V této skupině se objevují vysokoškolsky i středoškolsky vzdělaní lidé, pro které má význam především svobodné a neomezené cestování, které přináší do života spoustu možností. Nelze přehlížet, že významné množství lidí by si nepřálo vstup do Schengenu. Tato skupina je zastoupena především starším obyvatelstvem a lidmi se základním vzděláním, protože nečerpají tolik výhod jako vzdělanější a mladší lidé, a tak by se snadněji Schengenu vzdali.

4.3 Shrnutí výsledků výzkumu

Jak jsem již avizoval v první podkapitole této kapitoly, zvolenou hypotézou této práce bylo, že občané ČR vnímají Schengen v současné době spíše negativně, než aby na něho měli pozitivní pohled. Druhou základní hypotézou pak bylo, že současná uprchlická krize se pro občany ČR jeví jako velký problém a přejí si především posílit ochranu vnějších hranic.

Nejdříve se budu zabývat první hypotézou, jak ve skutečnosti vnímají občané Schengen. První dvě otázky tohoto výzkumu sloužily k tomu, abych ověřil vědomí občanů ohledně Schengenu a dále také jejich informovanost. Jak jsem při výzkumu zjistil, tak vědomí občanů je na velmi vysoké úrovni a dosahovalo téměř 100 %, když jenom 4 respondenti z 214 neměli vůbec tušení co Schengen znamená, což považuji za velmi dobrou zprávu. Co se týče informovanosti, tak zde je situace poměrně jiná, ale i tak dopadla dobře. Jenom 10 lidí z 214 není ohledně Schengenu nijak informováno, 20 se pak o tuto problematiku nezajímá. Toto považuji pro další výzkum jako pozitivum, jelikož další otázky jsou zaměřené do větší hloubky ve vztahu k Schengenu.

Třetí otázkou jsem se již přímo zaměřil na zodpovězení základní hypotézy práce. Jelikož se země EU a potažmo s tím i celý systém Schengenu nachází v uprchlické krizi, média téměř každý den informují občany o tom, jaké riziko představují otevřené hranice, můj základní předpoklad byl, že občané v současné době budou nahlížet na Schengen převážně negativně. Tato hypotéza se mi nepotvrdila, jelikož větší polovina respondentů, kteří se účastnili průzkumu, vyslovila, že Schengen vnímají převážně pozitivně. Ovšem nelze opominout ani menší polovinu občanů, kteří nyní nahlízejí na Schengen negativně. Jak jsem již uvedl na začátku této kapitoly, tak v průzkumu uskutečněného v roce 2007 občané vnímali Schengen pozitivně z více než tří čtvrtin, nyní je situace taková, že je jedná o větší polovinu, tudíž můžeme sledovat negativnější náhled na Schengen, který dle mého názoru pramení především ze současné uprchlické krize a ze strachu občanů před jejími dopady.

Další otázky průzkumu byly zaměřené na to, jak respondenti Schengen vnímají a co pro ně představuje. Nebylo překvapením, že pro respondenty Schengen představuje převážně zrušení hranic a větší svobodu v rámci volného pohybu osob. Tyto věci respondenti označili i při dotazu na to, jaké pro ně Schengen přináší pozitivní důsledky. Nejčastěji totiž volili snazší cestování, možnost překračovat hranice kdekoli a kdykoli a také odpadnutí čekací doby na hranicích, což považují za největší přínos a nejviditelnější aspekt Schengenu. Ostatní

aspekty Schengenu už nejsou tak jednoznačné a ví o nich spíše lidé, kteří jsou dobře informováni v této problematice. Tyto možnosti byly zvoleny v daleko menší míře než ty, které souvisely se zrušením hranic a volným pohybem napříč schengenským prostorem. To samé pak platí i pro pozitivní aspekty Schengenu. Možnosti, které nejsou tak jednoznačné, byly zvoleny méně než ty, které jsou viditelnější a o kterých mají lidé větší povědomí. Zde se mi potvrdil předpoklad, že pro občany znamená Schengen hlavně zrušení hranic a další věci už nevnímají tak výrazně, což je škoda, protože například policejní a justiční spolupráce má pro občany velký dopad, který demonstruji v teoretické části práce v podkapitole SIS a jeho dopad na ČR. Naopak u negativních dopadů Schengenu už je pro občany zcela jednoznačný především příliv nelegálních migrantů, vzrůst kriminality a celkové snížení bezpečnosti, což opět souvisí s otevřenými hranicemi. Tato situace představuje zvláštní paradox, jelikož občané vnímají otevření hranic jako největší dopad Schengenu a zároveň jako jeho největší pozitivum, ale na druhou stranu důsledky s tím související vnímají jako největší negativum, což si dost dobře nedokážu vysvětlit.

Sedmá a osmá otázka se vztahovaly k uprchlické krizi a k mé druhé hypotéze, že občané vnímají krizi jako velký problém a přejí si větší ochranu hranic. Tato hypotéza se mi jednoznačně potvrdila, jelikož 152 z celkových 214 respondentů se vyslovalo, že krizi vnímají jako velký problém. Je to určitě způsobeno tím, jaké informace se k nim dostávají z médií a také, že v současné společnosti je situace velmi napjatá. Ohledně druhé části hypotézy, že jako řešení současné krize si občané přejí především posílení ochrany vnější hranic, se mi hypotéza potvrdila taktéž, i když tady nebyla situace tak jednoznačná, jelikož se velké množství respondentů vyslovalo, že si jako řešení přejí odmítání přijímání uprchlíků. Nemalé množství respondentů si přeje zrušení celého schengenského systému a je otázkou, jestli tato skupina nebude v budoucnu ještě posilovat, jelikož je řešení uprchlické krize zatím v nedohlednu.

Poslední otázka byla spíše položena ze zvědavosti, i když se dá říci, že souvisí s mojí první hypotézou. V této otázce se respondenti vyslovili, že kdyby se v současné době rozhodovalo o členství ČR v schengenském prostoru, tak by občané z větší poloviny hlasovali pro vstup. Opět nejde přehlížet druhou skupinu, která je zastoupena menší polovinou a která by hlasovala, aby ČR nevstupovala. Tato situace je alarmující, proto je třeba něco dělat, aby současný schengenský prostor zůstal zachován, jelikož se domnívám, že přináší spousty pozitivních dopadů a byla by škoda pro společnost, aby byl jednoho dne zrušen.

Závěr

Česká republika vstoupila 21. 12. 2007 oficiálně do schengenského prostoru a připojila se tak k dalším státům EU, které mezi sebou zrušily hranice, aby usnadnily volný pohyb zboží a osob a umožnily větší rovnoprávnost evropských občanů. Tento vstup představoval jednu z priorit české vlády, a to nejen z politického hlediska kvůli zrušení hranic, ale také z hlediska mezinárodní odpovědnosti kvůli přijetí řady nových zákonů a novelizaci těch stávajících. Tím, že ČR vstoupila do schengenského prostoru, završila své několikaleté období, kdy se na tento vstup připravovala, aby převzala všechny potřebné standardy pro zajištění bezpečnosti a veřejného pořádku na území států Schengenu. Tento prostor se stává fakticky jedním velkým státem, ve kterém neexistují vnitřní hranice a občané tak mohou svobodně cestovat kdekoli a kdykoli budou chtít. Občané tak mohou svobodně využívat přechody silniční, ale také železniční, vodní a letecké dopravní sítě bez překážek. Toto představuje nejviditelnější znak Schengenu, což se mi potvrdilo i v průzkumu, který jsem pro tuto práci zpracovával. Ovšem Schengen neznamena jenom to, znamená například i policejní a justiční spolupráci, novou vízovou politiku, Schengenský informační systém a spoustu dalších aspektů, které už občané tolik nevnímají, což se průzkumem potvrdilo.

Tato práce, jak už vyplývá z názvu, se zabývá právními a politickými aspekty vstupu do (slovo navíc) ČR k Schengenské dohodě. Mým úkolem tedy bylo nejprve popsat stručnou historii Schengenských dohod a přiblížit její jednotlivé aspekty, které s ní souvisejí. Práci jsem pojal napůl jako právní a napůl jako politickou. Právní část práce se věnuje rozboru jednotlivých Schengenských dohod a s nimi spojenou policejní a justiční spolupráci, Hraniční kodex, SIS a dalších. Začlenění kompletního schengenského acquis znamenalo přijmout i nové zákony nebo novelizovat ty stávající, které jsem ve své práci zmínil. V souvislosti s vízovou politikou jsem použil i dva judikáty, které se k tomu vztahují. Politická část práce potom představovala hlavně proces, jakým se ČR připravovala na vstup. Tato příprava trvala několik let a provázely ji občasné problémy, ale výsledek můžeme nyní vidět, jelikož je ČR už téměř 10 let součástí schengenského prostoru.

Velký důraz jsem dával na zhodnocení dopadů, které přinesl Schengen do ČR. Tyto dopady jsem rozřídil na různé kategorie jako ekonomické, bezpečnostní atd. Snažil jsem se o co největší objektivitu, takže jsem se zaměřil nejenom na pozitivní dopady, ale i ty negativní. Tato dohoda přinesla prvky jak pozitivní, tak negativní a je na každém z nás, jestli vnímáme schengenský prostor jako prospěšný, nebo jestli jeho negativní stránky převažují nad těmi

pozitivními a nemá tedy smysl v něčem takovém pokračovat. Na této myšlence je postavena hypotéza předložené práce a opírá se o ní celá její praktická část.

Jak jsem již několikrát zmiňoval, hypotéza stanovená na začátku práce se nepotvrdila. Občané stále ve větší míře vnímají Schengen pro svůj každodenní život pozitivně, což mě překvapilo. Na pozadí Schengenu totiž probíhají rozsáhlé debaty, vyjadřující názory, že v lepším případě by se měl tento systém zlepšit a v tom horším rovnou zrušit. Země EU navrhuji různé varianty pro další pokračování Schengenu, jako například vznik *mini-schengenu*, ve kterém by nebyly všechny země jako doposud. V současné uprchlické krizi, které rozhýbala celou Evropu, představuje Schengen spíše prvek, který napomáhá uprchlíkům dostat se přes nehlídané hranice do vyspělých států Evropy. Je velmi pravděpodobné, že se bude muset hodně změnit, aby se krize vyřešila a situace se opět uklidnila. S uprchlíky souvisí i další hypotéza stanovená pro tuto práci, (chybějící čárka) a to, že uprchlická krize představuje velký problém a je třeba ji řešit především posílením ochrany vnějších hranic. Tato hypotéza se mi potvrdila, takže zde stojíme před problémem, že občané v Schengenu spatřují pozitivní důsledky pro jednotlivé občany, přesto však vnímají, že současná krize není v pořádku a je třeba ji řešit. Občané se vyslovili především pro posílení ochrany vnějších hranic a dále také odmítáním uprchlíků.

Z toho vyplývá že občané za Schengem stojí, i když v současné době trpí určitými problémy ve vztahu k uprchlické krizi. Řešením ale zdá se nebude zrušení schengenského systému, ale spíše změny, které by v něm měly nastat, aby výhody, které z něho plynou, zůstaly zachovány a současně přispěl k vyřešení současné krize s uprchlíky. Bude na členských vládách EU, aby si s touto otázkou poradily. Občané si přejí zachování tohoto systému i přes jeho nedostatky a dle mého názoru je to správně, protože v tomto systému také spatřují více pozitivních než negativních důsledků.

Seznam zdrojů

Knižní zdroje:

1. COLLINS, A. *Externalization and Europeanization of Internal Security in the EU: the Schengen Area and the European Arrest Warrent*. 1.vydání. London: Faculty of International Relation Working Papers, 2009. 24 s.
2. EVROPSKÁ KOMISE. *Evropa volného pohybu: Schengenský prostor*. Praha: Úřad pro publikace, 2012. 15 s.
3. FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská unie*. 2. Vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. 765 s.
4. GENERÁLNÍ SEKRETARIÁT RADY. *Schengen: Vaše brána k volnému pohybu po Evropě*. Brusel: Evropská unie, 2011. 17 s.
5. HAD, M., PIKNA, B. *Druhý a třetí pilíř Evropské unie*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2001. 86 s.
6. MINISTERSTVO VNITRA. *Česká republika vstupuje do Schengenu*. Praha: Evropa volnou cestou, 2008. 13 s.
7. PIKNA, B. *Evropská unie – vnitřní a vnější bezpečnost a ochrana základních práv (na pozadí boje proti mezinárodnímu terorismu)*. Praha: Linde, 2002. 321 s.
8. PIKNA, Bohumil. *Evropské právo se zaměřením na justici a vnitřní věci*. 1. vydání. Brno: Policejní akademie ČR, 2000. 438 s.
9. PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 3. vydání. Praha: Linde, 2012. 515 s.
10. PIKNA, Bohumil. *Mezinárodní terorismus a bezpečnost Evropské unie (právní náhled)*. Praha: Linde. 2006. 487 s.
11. PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu (oblast policejní a justiční spolupráce)*. 3. vydání. Praha: Linde, 2006. 511 s.
12. TÝČ, V., KŘEPELKA, F., MUNKOVÁ, J. a kol. *Lexikon práva Evropské unie*. Ostrava: Sagit, 2004. 235 s.

Sborník:

1. PETŘÍK, Lukáš. Schengen jako nástroj bruselské centralizace. In Institut Václava Klause, Loužek (ed.). *Vstup do Schengenu: Výhody a nevýhody sborník textů*. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2008.
2. TOMÁŠEK, Michal. Vstup do Schengenu z pohledu právníka. In Institut Václava Klause, Loužek (ed.). *Vstup do Schengenu: Výhody a nevýhody sborník textů*. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2008.

Noviny a časopisy:

1. HÁNYŠ, Rostislav. Rok poté: Schengen funguje. *MF DNES – Střední Morava*. 1. prosince 2008.
2. JANDA, Vojtěch. Schengen v ČR: 243 kradených aut za 3 měsíce. *Hranický deník: nezávislé noviny*. 2. prosince 2008.
3. KRČOVÁ, Danuše. Schengen po roce přinesl jen výhody. *Hranický deník: nezávislé noviny*. 29. prosince 2008.
4. NEKVAPIL, Václav. Schengenský informační systém. *Mezinárodní politika – měsíčník pro mezinárodní otázky*, roč. 23, č. 3, s. 21.

Elektronické knihy a časopisy:

1. CAPITANI, Emilio. The Schengen System after Lisbon: from Cooperation to Integration. *ERA Forum* [online]. 2014, ročník 15, číslo 1, s. 101-118 [cit. 2016-02-10]. Dostupný na: <<http://link.springer.com.ezproxy.muni.cz/article/10.1007%2Fs12027-014-0344-1>>.
2. DAVIS, Dane a GIFT, Thomas. The Positive Effects of the Schengen Agreement on European Trade. *The World Economy* [online]. 2014, ročník 37, číslo 11, s. 1541-1557 [cit. 2016-01-20]. Dostupný na: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/twec.12158/full>
3. Klaus: Vlastenectví není žádný bezduchý nacionalismus. *Magazín Práva* [online]. 2007, **2007**, 1 [cit. 2016-02-22]. Dostupné z: <http://euportal.parlamentnilisty.cz/Articles/1868-klaus-vlastenectvi-neni-zadny-bezduchy-nacionalismus.aspx>

4. *On the edge of exclusion: The changing nature of migration in Cyprus nad Malta* [online]. 2008, **20**(2) [cit. 2016-02-12]
5. *Report on the foreign policy of the Czech republic* [online]. Brusel: MFA, 2009 [cit. 2016-04-24]. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=pTZWAQAAQBAJ&pg=PA326&lpg=PA326&dq=report+on+the+foreign+policy+of+the+czech+republic&source=bl&ots=LmovS0CISn&sig=IBBY05oA3RXO7_GUxaYjmGQ7-Yk&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwjR1qmY-KfMAhVBYZoKHQOdC1kQ6AEIPDAE#v=onepage&q=report%20on%20the%20foreign%20policy%20of%20the%20czech%20republic&f=false
6. San Marino's foreign policy towards the European Union in the face of the “pre-accession referendum”. In: *Hassacc* [online]. Poznaň: Human And Social Sciences at the Common Conference, s. 6 [cit. 2016-02-12]. Dostupné z: http://scholar.google.cz/scholar_url?url=http%3A%2F%2Fhassacc.com%2Farchive%2F%2Fvid%3D1%26aid%3D3%26kid%3D15020132%26q%3Df1&hl=cs&sa=T&oi=ggp&ct=res&cd=3&ei=SRWVr3uDY7ZjAHvzIJA&scisig=AAGBfm2HYpJOAwC7q8FvSVd-QVd5L709Pg&nossl=1&ws=1280x673
7. SISone4all jehož celým názvem je *Schengenský informační systém pro všechny*, a která minimalizovala zpoždění při odstraňování vnitřní hranice EU. *Engineering Earth: The Impacts of Megaengineering Projects* [online]. 3. vydání. New York: Springer, 2011 [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <https://books.google.cz/books?id=mEyjMx7EV8IC&pg=PA2074&lpg=PA2074&dq=SISone4all&source=bl&ots=KvarH9QxtS&sig=5hrGUnmboDxgp3WqC5gO3Q9uK84>

Elektronické články:

1. *Aktuální politické problémy 2015* [online]. Brno: Průzkum veřejného mínění, 2015 [cit. 2016-03-09]. Dostupné z: <https://www.vyplnto.cz/realizovane-pruzkumy/aktualni-politicke-problemy/>.
2. *Ať vláda dál bojuje proti uprchlickým kvótám, požaduje ODS i komunisti* [online]. Praha: Lidovky, 2015 [cit. 2016-02-27]. Dostupné z: <http://www.lidovky.cz/ceska->

- vlada-by-mela-dal-bojovat-proti-kvotam-v-eu-rika-opozice-p59-/zpravy-domov.aspx?c=A150929_152232_In_domov_ELE.
3. *Cestovní ruch pro všechny* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2008 [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: www.mmr.cz/getmedia/4fa1846e-ee0c-40d7-ae2e./GetFile14_1.pdf.
 4. *Cestujeme v Evropě: Schengen*. [on-line]. Brusel: Evropská komise, 2009 [cit. 2016-02-22]. Dostupné na: <http://ec.europa.eu/youreurope/nav/cs/citizens/travelling/schengen-area/index.html>.
 5. *Co je Schengen?* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2012 [cit. 2016-02-04]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/300/sekce/co-je-schengen/>.
 6. *Co přinese Schengen?* [on-line] Praha: Ministerstvo vnitra, září 2006 [cit. 2016-02-22]. Dostupné na: http://www.mvcr.cz/azyl/schengen/letak_coprinese.pdf.
 7. *Češi přijímají vstup do Schengenu kladně a s klidem* [online]. Praha: Euroskop, 2007 [cit. 2016-03-09]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/38/7509/clanek/cesi-prijimaji-vstup-do-schengenu-kladne-a-s-klidem/>.
 8. *Čeští europoslanci k útokům v Paříži: EU se musí lépe chránit* [online]. Brusel: Euractiv, 2015 [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/cr-v-evropske-unii/clanek/utoky-v-parizi-013005>.
 9. *Informace ke strategii vlády České republiky v oblasti zapojování do schengenského prostoru pro rok 2007* [on-line], Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2008 [cit. 2016-02-22]. Dostupné na: <http://www.mvcr.cz/azyl/schengen/strategie.pdf>.
 10. *Kolik vydělává tuzemský cestovní ruch?* [online]. Praha: Statistika a my - Měsíčník ČSÚ, 2015 [cit. 2016-04-23]. Dostupné z: <http://www.statistikaamy.cz/2015/04/kolik-vydelava-tuzemsky-cestovni-ruch>.
 11. *Kvóty schváleny. Brusel rozdělí 120 tisíc migrantů* [online]. Praha: Týden, 2015 [cit. 2016-02-27]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/zive-kvoty-schvaleny-brusel-rozdeli-120-tisic-migrantu_356420.html.
 12. *Ministři vnitra nových členských zemí EU se sešli na Maltě kvůli SISone4all* [online]. Praha: Vláda ČR, 2007 [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/ministri-vnitra-novych-clenskych-zemi-eu-se-sesli-na-malte-kvuli-sisone4all-25472/>.

13. MUDr. Pavel Vávra o odchodu lékařů do zahraničí na Radižurnálu [online]. Praha: Radiožurnál, 2010 [cit. 2016-02-22]. Dostupné z: <http://zdravi.e15.cz/denni-zpravy/z-domova/mudr-pavel-vavra-o-odchodu-lekaru-do-zahranici-na-radizurnali-454483>.
14. Na rozpad schengenu by nejvíce doplatilo Česko a Slovensko [online]. Praha: Novinky.cz, 2016 [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/domaci/394925-na-rozpad-schengenu-by-nejvice-doplatilo-cesko-a-slovensko.html>.
15. Programme of the Czech Republic's V4 Presidency (July 2003 - June 2004) [online]. Prague: Visegrad group, 2005 [cit. 2016-04-25]. Dostupné z: <http://www.visegradgroup.eu/documents/presidency-programs/2003-2004-czech-110412>.
16. Příjezdy zahraničních turistů vzrostly o 7,3% [online]. Praha: Czechtourism, 2016 [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.czechtourism.cz/pro-media/tiskove-zpravy/prijezdy-zahranicnich-turistu-vzrostly-o-7,3-proce/>.
17. Rozšíření schengenského prostoru: Evropa pro všechny [on-line] Brusel: Evropská komise, 2007 [cit. 2016-02-22]. Dostupné: http://ec.europa.eu/commission_barroso/president/pdf/article_20071221_cs.pdf.
18. Schengen, Často kladené dotazy? Euroskop.cz [on-line]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2007 [cit. 2016-02-22]. Dostupné na: <http://www.euroskop.cz/57775/clanek/casto-kladene-dotazy/>.
19. Schengen: going, going... gone [online]. London: Politico, 2015 [cit. 2016-04-25]. Dostupné z: <http://www.politico.eu/article/schengen-going-going-gone-terrorism-refugees/>.
20. Schengenský prostor a spolupráce [online]. Brusel: EUR-lex, 2009 [cit. 2016-02-12]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=URISERV:l33020>.
21. SIRENE působí v ČR pět let [online]. Praha: Policie ČR, 2012 [cit. 2016-03-01]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/sirene.aspx>.
22. Skiareál letos přijdou kvůli teplé zimě o 20 miliard [online]. Praha: zpravy.aktualne.cz, 2016 [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/domaci/skiarealy-letos-prijdou-kvuli-teple-zime-o-20-miliard/r~c12c8ad896ec11e3879b0025900fea04/>.

23. *Spouští se Schengenský informační systém SIS II* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra, 2013 [cit. 2016-03-01]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/spousti-se-schengensky-informacni-system-sis-ii.aspx>.
24. *Uprchlické kvóty? Jen šidítka pro veřejnost, kritizuje Sobotka bruselský verdikt* [online]. Praha: Lidovky, 2015 [cit. 2016-02-27]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/ministri-vnitra-rozhodli-spatne-kvoty-krizi-neresi-mini-sobotka-py4-/zpravy-domov.aspx?c=A150922_203049_In_domov_ELE.
25. *Za co u nás cizinci utrácejí?* [online]. Praha: Statistika a my - Měsíčník ČSÚ, 2014 [cit. 2016-04-23]. Dostupné z: <http://www.statistikaamy.cz/2014/05/za-co-u-nas-cizinci-utraceji/>.
26. *Zpráva o připravenosti České republiky k převzetí schengenského acquis. Euroskop* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra, 2007 [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: www.euroskop.cz/gallery/2/811-iii_zprava_o_pripravenosti_ceske_republiky_k_prevzeti_schengenskeho_acquis.
27. *Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2014* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra, 2015 [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/migracni-a-azylova-politika-ceske-republiky-470144.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D>.
28. *Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2014* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra, 2015 [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/migracni-a-azylova-politika-ceske-republiky-470144.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D>.

Smlouvy a zákony:

1. Akt o podmínkách přistoupení České republiky, Estonské republiky, Kyprské republiky, Lotyšské republiky, Litevské republiky, Maďarské republiky, Republiky Malta, Polské republiky, Republiky Slovinsko a Slovenské republiky a o úpravách smluv, na nichž je založena Evropská unie ze dne 1. 5. 2004 dostupné na: http://www.sds.cz/docs/prectete/ezakon/sml_eu.htm.
2. Dohoda mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích ze dne 14. 6. 1985. *Eur-lex* [online]. Dostupná na:

- <[http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:42000A0922\(01\):CS:HTML](http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:42000A0922(01):CS:HTML)>.
3. Nařízení Council regulation (EEC) No. 3925/1991 of 19. december concerning the elemination of controls and formalities applicable to the cabin and holt baggage of persons taking and intra-Community flight and the baggage of the person making intra-Comunity sea crossing.
 4. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1987/2006 ze dne 20. prosince 2006 o zřízení, provozu a využívání Schengenského informačního systému druhé generace (SIS II). *Eur-lex* [online]. Dostupná na WWW: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=uriserv%3A114544>.
 5. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006 ze dne 15. 3. 2006, kterým se stanoví kodex Společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob.
 6. Rozhodnutí Decision of the Executive Committee od 16 December 1998 on bringing into force the Implementing Convention in Greece.
 7. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES. *Eur-lex* [online]. Dostupná na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004L0038:CS:HTML>.
 8. Úmluva podepsaná dne 19. 6. 1990 mezi Belgickým královstvím, Spolkovou republikou Německo, Francouzskou republikou, Lucemburským velkovévodstvím a Nizozemským královstvím k provedení dohody podepsané dne 14. 6. 1985. *E-pravo.cz* [online]. Dostupná na: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/provadeci-umluva-ze-dne-19-cervna-1990-k-schengenske-dohode-894.html>>.
 9. Usnesení vlády č. 169 ze dne 21. 2. 2007.

Judikatura:

1. Judikát Soudního dvora ze dne 31. ledna 2006 ve věci C–503/03 Komise v. Španělsko.
2. Judikát Soudního dvora ze dne 5. září 2012 ve věci C-83/11, Rahman.

Abstrakt

Pojem Schengen se pro běžného občana rovná synonymu zrušení vnitřních hranic, ovšem tento pojem zahrnuje v sobě velké množství jiných aspektů. Práce pojednává o právních a politických aspektech vstupu ČR k Schengenské dohodě. Tato dohoda měla velký dopad pro Českou republiku v tom ohledu, že se muselo změnit nebo přijat velké množství zákonů, aby se plně implementoval schengenský *acquis* do českého právního řádu. Prvním cílem práce bylo popsat samotné dohody, aby se čtenář lépe orientoval do dané problematiky. Pro úplnost byly popsány i prvky, které k samotné dohodě patří jako například společná vízová politika, justiční a policejní spolupráce, Schengenský hraniční kodex a především Schengenský informační systém. Druhým cílem, který jsem si pro práci stanovil, bylo popsat proces vstupu ČR k Schengenské dohodě. Třetím a podstatným cílem pro tuto práci bylo zhodnotit pozitiva a negativa vstupu ČR k Schengenské dohodě. Do této části jsem nezasahoval svými subjektivními názory, ale objektivně jsem zhodnotil názory z obou částí spektra. Nejpodstatnější a také nejpřínosnější částí práce je výzkum, který zhodnocuje vstup ČR k Schengenu dle názoru samotných občanů ČR.

Klíčová slova: Schengen, Schengenský *acquis*, Schengenská dohoda

Abstract

The notion of Schengen is equal to the average citizen a synonym for the abolition of internal borders, however, this term implies a large number of other aspects. Thesis discusses the legal and political aspects of the Czech Republic's accession to the Schengen Agreement. This agreement had a great impact for the Czech Republic in that regard, that have changed or adopted a number of laws to fully implement the Schengen acquis into Czech law. The first objective was to describe the agreement itself, in order to better orient the reader to the issue. For the sake of completeness, we have been described as those which belong to the agreement itself, such as a common visa policy, judicial and police cooperation, the Schengen Borders Code and especially the Schengen Information System. The second goal that I set to work, to describe the process of CR accession to the Schengen Agreement. The third and essential objective of this work was to evaluate the pros and cons Czech Republic's entry to the Schengen Agreement. In this section I interfered with their subjective opinions, but I objectively evaluate the opinions of both parts of the spectrum. The most important and most valuable part is the research that assesses the Czech Republic's accession to Schengen in the opinion of the citizens of the Czech Republic.

Key words: Schengen, Schengen acquis, Schengen treaty

Seznam příloh

Příloha č. 1: CD s vypracovanou diplomovou prací

Příloha č. 2: Dotazník

Příloha č. 2:

Dotazník

Dobrý den, vážený respondente/respondentko,

Prosím Vás o vyplnění dotazníku týkajícího se průzkumu v oblasti problematiky schengenského prostoru, především, jak na Vás tato problematika působí. Tento průzkum je vykonáván pro účely diplomové práce studenta Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Vaše odpovědi budou anonymní a budou použity pouze pro ten výzkum. U některých otázek je možnost vyznačit více odpovědí.

Děkuji na Vaši ochotu a čas, který jste věnovali vyplnění dotazníku.

Vaše pohlaví:

- a) Žena
- b) Muž

Váš věk:

- a) 15-25
- b) 26-50
- c) 51 a víc

Dosáhnuté vzdělání:

- a) Základní
- b) Středoškolské
- c) Vysokoškolské

10. Říká Vám něco pojem Schengen?

- c) Ano
- d) Ne

11. Jak vnímáte svoji informovanost ohledně Schengen?

- e) Jsem dostatečně informován/a
- f) Něco o této problematice vím, ale chce to více informací
- g) O této problematice nejsem vůbec informován/a
- h) Nezajímám se o tuto problematiku

12. Jak v současné době vnímáte Schengen?

- f) Velmi pozitivně
- g) Spíše pozitivně
- h) Spíše negativně
- i) Velmi negativně
- j) Nezajímám se o Schengen

13. Co pro Vás hlavně znamená pojem Schengen?

- f) Zrušení hranic a tím pádem i kontrola na hranicích
- g) Bezvízový styk a posilněná azylová politika

- h) Posílená spolupráce policejních a justičních orgánů a z toho vyplývající větší pravděpodobnost odhalit přeshraniční a organizovaný zločin (např. lepší vyhledatelnost ukradeného auta, potírání drogové kriminality atd.)
- i) Větší svoboda v rámci volného pohybu osob/pracovníků
- j) Schengenský informační systém obsahující informace např. ohledně hledaných osobách, ztracených věcech atd.

14. Jaké jsou podle Vás pozitiva členství ČR v schengenském prostoru?

- h) Snazší cestování, další otevření evropského prostoru
- i) Odpadnutí čekací doby na hraničních přechodech
- j) Nové možnosti přeshraniční spolupráce (policejní a justiční spolupráce)
- k) Možnost překračovat hranice kdekoli a v kteroukoli dobu
- l) Rozvoj dopravní infrastruktury
- m) Větší rovnoprávnost občanů v rámci EU
- n) Nejsou žádná pozitiva

15. Jaké jsou podle Vás negativa členství ČR v schengenském prostoru?

- h) Vzrůst kriminality
- i) Příliv nelegálních imigrantů
- j) Příliv pracovních sil/zvýšení konkurence na pracovním trhu
- k) Odliv turistů a s tím spojená možné utlumení podnikatelské činnosti v této oblasti
- l) Celkové snížení bezpečnosti
- m) Rizika z potencionálního úniku osobních údajů (Schengenský informační systém)
- n) Žádná negativa

16. Jak nahlížíte na současnou uprchlickou krizi?

- d) Nepředstavuje žádný problém
- e) Zatím nevidím větší problém, ale může teprve nastat
- f) Vnímám to jako velký problém a mělo by se to začít řešit

17. Jestliže u předchozí otázky vnímáte současnou uprchlickou krizi jako problém, jak byste ji řešil/a?

- e) Posílením ochrany vnějších hranic
- f) Odmítání přijímání uprchlíků
- g) Uzavřením vnitřních a vnějších hranic
- h) Zrušením celého schengenského systému

18. Kdybyste měl/a možnost rozhodovat o vstupu ČR do schengenského prostoru v referendu, jak byste s touto možností naložil/a?

- d) Hlasoval/a bych pro vstup
- e) Hlasoval/a bych, abychom nevstupovali
- f) Neúčastnil/a bych se hlasování